

Evaluation of Manipulation in Translating the Book *Zionism and Violence* based on the Systematic Plan of Lambert and Gorp

Seyyed Mehdi Masboogh^{1*} | Solmaz Ghafari²

1. Corresponding Author, Professor of Arabic Language and Literature, Faculty of Humanities, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran. E-mail: smm@basu.ac.ir
2. Ph. D in Arabic Language and Literature, Faculty of Humanities, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran. E-mail: solmaz.ghafari68@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received: 04 April 2024
Received in revised form:
01 October 2024
Accepted: 09 October
2024

Keywords:

Zionism,
Violence,
Abdul Wahab al-Masiri,
Seyyed Adnan Falahi,
Translation studies,
Lambert,
Van Gorp.

ABSTRACT

Translation involves reorganizing a text, and through the application of the translator's unique methods and styles, one translation may be more acceptable than another. The close and unbreakable relationship between Arabic and Persian literature and culture has led to the emergence of numerous translated texts from Arabic to Persian and vice versa, creating a rich field for research. The book "Al-Zionism and Violence from the Settlement to the Al-Aqsa Intifada, written by Abdul Wahab Al-Masiri, is one of the most significant works of this prominent Egyptian thinker and Zionist scholar. Some chapters of this important work have been translated by Seyyed Adnan Fallahi. Today, with the expansion of translation studies, translation criticism seeks to evaluate translations in relation to the original text, assess their quality, and understand the translator's approach to the translation process. One of the prominent models of translation criticism is the framework developed by José Lambert and Hendrik van Gorp, known as the Manipulation School. This model, as one of the subsets of descriptive studies, aims to identify improved methods for describing translation and understanding normative behaviors in relation to culture and translation. This research seeks to evaluate and measure the translator's behavior and strategies using a descriptive analytical approach, while also identifying their interferences and explaining the process of information transfer. Given the volume of the book, the fourth and seventh chapters were selected for examination as the focus of the research. The results indicated that Falahi employed a destination-oriented translation approach based on the aforementioned model, with noticeable slips evident in his translation process. Considering the presentation of a comprehensive analysis and description within the systematic context of the current model, which is the final level under investigation, the initial and operational norms are integral to the target text. This framework elucidates the translator's behavior and strategy.

Cite this article: Masboogh, S.M., Ghafari, S. (2025). Evaluation of Manipulation in Translating the Book *Zionism and Violence* based on the Systematic Plan of Lambert and Gorp. *Research in Comparative Literature*, 15 (2), 125-153.

© The Author(s).

Publisher: Razi University

DOI: 10.22126/jccl.2024.10456.2601

Extended Abstract

Introduction:

Considering translated literature within the hierarchical framework of strong and weak literature, and integrating it with the original text in the network of semiotic systems, highlights the relationship between descriptive studies of translation and the theory of multiple systems. This connection has given rise to the school known as the School of Manipulation. The School of Manipulation emphasizes the reciprocal and ongoing influence between theoretical models and practical case studies. Among the comprehensive methodological plans in the field of intrusion and possession for a case study is the framework developed by Jose Lambert and Van Gorp. This study employs the theories of Lambert and Gorp to analyze Seyyed Adnan Falahi's translation of the fourth and seventh chapters of Abdul Wahab Al-Masiri's book, "Zionism and Violence: From Settlement to Al-Aqsa Intifada" is innovative both in its theoretical approach and in its scope of investigation. Therefore, this study aims to address the following questions by comparing the Persian translation of this book and drawing on Lambert and Gorb's theory as well as the manipulation school of thought.

1. The data presented at the primary and macro levels as translation assumptions—how well do they align with the hierarchical structure at the micro level?
2. To what extent do translation strategies depend on the translator, publisher, and source language?

Method:

According to the nature of the research, this study adopts a descriptive and analytical approach, aiming to measure and evaluate the manipulation present in the translation of the book *Ideology of Zionism and Violence*, based on the systematic framework established by Lambert and Gorp.

Results and Discussion:

The book *Zionism and Violence: From the Beginning of Settlement to the Al-Aqsa Intifada*, authored by the eminent esteemed intellectual Abdulwahab Elmessiri, stands is considered of his most significant works. Chapters Four through Seven of this work text translated into Persian by Seyed Adnan Fallahi under the title of *Zionism and Violence*. Among the primary objectives of translating this book into Persian are: to familiarize readers with the hidden aspects of the occupationist nature of Zionism; to clarify the violence embedded in its ideology; and to shed light on a crucial historical reality. This reality involves dispelling the illusion that Zionist leaders actively seek to promote, which suggests an intrinsic connection between Zionism and the Jewish religion.

The effort to delineate the distinction between Zionism and Judaism is significant not only from sociological and historical perspectives but also from a religious standpoint. This is because the Benevolent God has never favored one human being over another based on appearance, nationality, lineage, or similar attributes. Instead, He emphasizes fundamental principles that govern interactions with others: namely, piety), Qist (equity, fair dealing), and 'Adl (justice). Accordingly, in this valuable work, Elmessiri aims to provide a historical analysis of the victims

of Zionism's hegemonic ambitions. Foremost among these victims are non-Zionist Jews, who have suffered under this ostensibly religious ideology.

Conclusion:

From the findings of this research, the following results were obtained:

1- According to the data presented at the preliminary and macro levels, hypotheses were proposed regarding the micro level that were not suitable for the hierarchical structure. The hypotheses raised in the previous two levels indicated the translator's relative success in translation. Examining the translator's behavior in relation to the initial and operational norms at this level, it is evident that Falahi's manipulation throughout this process has often led him astray. Removing a significant portion of the text has compromised the author's original ideology, and unnecessary borrowings from unfamiliar Arabic words have rendered the translation incomprehensible, awkward, and unnatural in many instances. Although he has made positive contributions in terms of adding translations, he has not been very successful in addressing the shortcomings of his translations.

2- In the book *Zionism and Violence*, the author attempts to distinguish Judaism from Zionism by examining their sociological and historical origins, as well as their religious aspects, highlighting a fundamental difference between the two. It has portrayed Zionism as despised, with Jews ensnared by its influence. The issue of the oppression of Palestine, the cruelty associated with Zionism, and the violence stemming from ideological beliefs has been a topic of discussion throughout the long history of the Middle East. The ideologies of the author, translator, and publisher are aligned in the target text.

ارزیابی دخل و تصرف در ترجمه کتاب صهیونیسم و خشونت بر اساس طرح نظام‌مند لمبرت و گورپ

سید مهدی مسبوق^{۱*} | سولماز غفاری^۲

۱. نویسنده مسئول، استاد، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران. رایانامه: smm@basu.ac.ir
۲. دانش‌آموخته دکتری، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران. رایانامه: solmaz.ghafari68@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۸

واژه‌های کلیدی:

صهیونیسم،

خشونت،

عبدالوهاب المسیری،

سید عدنان فلاحی،

مطالعات ترجمه،

لمبرت،

فان گورپ.

ترجمه، فرآیندی است مبتنی بر بازآرایی متن که در پرتو روش‌ها و سبک‌های ویژه‌ی مترجم، ممکن است ترجمه‌ای خاص نسبت به دیگر ترجمه‌ها مقبولیت افزون‌تری یابد. پیوند ژرف و ناگسستی ادبیات و فرهنگ فارسی و عربی، سبب پدیدار شدن انبوهی از متون ترجمه‌شده میان این دو زبان گردیده که بستری غنی برای پژوهش‌های ترجمه‌شناسی فراهم می‌آورد. کتاب «الصهیونیه و العنف من بدایة الاستيطان إلى إنتفاضة الأقصى» اثر عبدالوهاب المسیری، اندیشمند برجسته‌ی مصری و صهیونیسم‌پژوه، از مهم‌ترین آثار این نویسنده به‌شمار می‌رود که فصول چهارم تا هفتم آن توسط سیدعدنان فلاحی به فارسی ترجمه شده است. در گستره‌ی کنونی مطالعات ترجمه، نقد ترجمه بر آن است تا با سنجش ترجمه در قیاس با متن مبدأ، کیفیت آن را ارزیابی و عملکرد مترجم را واکاوی نماید. در این میان، الگوی خوزه لمبرت و هندریک فان گورپ با عنوان «مکتب دخل و تصرف یا دستکاری»، که در زمره‌ی مطالعات توصیفی ترجمه جای می‌گیرد، از الگوهای راهگشا محسوب می‌شود. این الگو با تکیه بر چهار محور «داده‌های مقدماتی»، «سطح کلان»، «سطح خرد» و «بافت نظام‌مند»، در پی یافتن روش‌هایی کارآمدتر برای توصیف فرآیند ترجمه و تعیین هنجارهای رفتاری مترجم در مواجهه با فرهنگ و متن است. پژوهش حاضر با روش توصیفی-تحلیلی، درصدد ارزیابی و سنجش راهبردها و عملکرد مترجم در ترجمه‌ی یادشده، شناسایی دخل و تصرف‌های اعمالی و تبیین چگونگی انتقال اطلاعات است. با توجه به گستردگی متن اصلی، پیکره‌ی پژوهش به فصول چهارم تا هفتم محدود گردید. یافته‌ها حاکی از آن است که فلاحی بر پایه‌ی الگوی یادشده، ترجمه‌ای عمدتاً تحت‌اللفظی و نارسا ارائه نموده که در فرآیند انتقال، لغزش‌هایی نیز در آن مشاهده می‌شود. همچنین، تحلیل جامع در سطح «بافت نظام‌مند» - به‌عنوان آخرین مرحله‌ی الگو - نشان می‌دهد که هنجارهای آغازین و عملیاتی حاکم بر متن مقصد، در تبیین رفتارها و راهبردهای مترجم نقشی تعیین‌کننده ایفا کرده‌اند.

استناد: مسبوق، سید مهدی؛ غفاری، سولماز (۱۴۰۴). ارزیابی دخل و تصرف در ترجمه کتاب صهیونیسم و خشونت بر اساس طرح نظام‌مند لمبرت و گورپ. *کاووش نامه ادبیات تطبیقی*، ۱۵ (۲)، ۱۲۵-۱۵۳.

© نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه رازی

DOI: 10.22126/jcccl.2024.10456.2601

۱. پیشگفتار

۱-۱. تعریف موضوع

در گستره‌ی مطالعات ترجمه، ظهور الگوها و نظریه‌های نوین، اغلب در راستای تکامل یا پاسخ به رهیافت‌های پیشین بوده است؛ به گونه‌ای که هر الگوی جدید ممکن است مکمل نظریه‌های پیشین باشد یا در تقابل با آن‌ها قرار گیرد. الگوی پیشنهادی خوزه لمبرت^۱ و هندریک فان گورپ^۲، از جمله رهیافت‌هایی است که واکاوی پیشینه نظری آن ضروری می‌نماید، چرا که این الگو آشکارا بر بنیان دو نظریه‌ی مطرح پیش از خود استوار گردیده است: نخست «نظریه‌ی نظام چندگانه» ایتامار اون‌زهر و دوم «مطالعات توصیفی ترجمه» گیدئون توری.

نظریه‌ی نظام چندگانه که در دهه‌ی ۱۹۷۰ میلادی مطرح گردید، ادبیات ترجمه‌شده را به مثابه‌ی خرده‌نظامی در نظر می‌گیرد که در چارچوب نظام‌های کلان‌تر اجتماعی، ادبی، تاریخی، فرهنگی و سیاسی فرهنگ مقصد عمل می‌کند. این نظریه، به عنوان شاخه‌ای تأثیرگذار در مطالعات ترجمه، سرآغاز پیشرفت‌های بعدی در حیطه‌ی مطالعات توصیفی ترجمه شد که هدف غایی آن، شناسایی هنجارها و قوانین حاکم بر فرآیند ترجمه است. اون‌زهر نظام چندگانه را متشکل از «نظام‌های متعددی می‌داند که همچون کلیتی ساخت یافته عمل می‌کنند و دارای اعضای مستقل هستند» (Even-Zohar, 2005: 3). جایگاه هر یک از این نظام‌ها در طول زمان سیال بوده و در سلسله‌مراتبی پویا، همواره در حال رقابت و تحول مستمر به سر می‌برند. بر این اساس، موقعیت ادبیات ترجمه نیز به عنوان یکی از این خرده‌نظام‌ها متغیر است و می‌تواند در نظام چندگانه، جایگاهی مرکزی (اولیه) یا حاشیه‌ای (ثانویه) اشغال نماید.

گیدئون توری^۳، نظریه‌ی نظام چندگانه‌ی اون‌زهر را به عنوان مبنا قرار داده و در تقابل با رویکردهای تجویزی پیشین، مفهوم «مطالعات توصیفی ترجمه» را بنیان نهاد. وی در صدد بود تا شاخه‌ای کاملاً توصیفی و نظام‌مند در مطالعات ترجمه ایجاد کند که مجهز به روش‌شناسی^۴ و فنون پژوهشی دقیق باشد. همان گونه که اشاره شده است «نگاه توصیفی، نگاهی است پرسش‌گر، نه تجویزی؛ به گونه‌ای که گویی ما همه چیز را در مورد ترجمه می‌دانیم و قادریم بگوییم که شما مترجم خوبی هستید یا بد»

1. Lambert
2. Gorp
3. Gideon Toury
4. Methodology

(صنعتی‌فر و همکاران، ۱۳۹۹: ۸۵). توری هدف اصلی مطالعات توصیفی ترجمه را علاوه بر شناسایی هنجارهای ترجمه، کشف قوانین حاکم بر رفتار مترجم می‌داند. تعریف او از هنجار بدین قرار است: هنجارها «بازتاب ارزش‌ها یا ایده‌های کلی و مشترک در یک جامعه - یعنی برداشت‌های آن جامعه از آنچه درست یا نادرست، کافی یا ناکافی است - در قالب دستورالعمل‌های رفتاری هستند که در موقعیت‌های خاص، مناسب و کارآمد تلقی می‌گردند» (Tourey, 2012: 63).

۲-۱. ضرورت، اهمیت و هدف

در نظر گرفتن ادبیات ترجمه شده به عنوان بخشی از نظام سلسله مراتبی ادبیات‌های قوی و ضعیف و ادغام آن با متن اصلی در شبکه نشانه‌شناختی^۱ نظام‌ها بیانگر پیوند مطالعات توصیفی ترجمه با نظریه نظام چندگانه است که از دل آن مکتبی سر برآورد که به مکتب دخل و تصرف یا دستکاری^۲ معروف شد. مکتب دخل و تصرف به تاثیر متقابل و دائمی میان مدل‌های نظری و مطالعات موردی کاربردی می‌پردازد. بررسی و مطالعه آثاری که در آن نگرش نویسنده به موضوع مورد بحث، علاوه بر وقایع و مستندات تاریخی بر پایه ایدئولوژی و باورهای او استوار است، بر اساس نظریه دخل و تصرف یا همان دستکاری، که از رویکردهای نوین به ترجمه به شمار می‌رود، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

۳-۱. پرسش‌های پژوهش

- داده‌های ارائه شده در سطح مقدماتی و کلان به عنوان پیش‌فرض‌های ترجمه، تا چه میزان با ساختار سلسله مراتبی در سطح خرد تطبیق دارد؟
- استراتژی ترجمه تا چه حد به مترجم، ناشر و زبان مبدأ وابسته است؟

۴-۱. پیشینه پژوهش

امروزه نظریه‌ها و رویکردهای نقدی ترجمه، امکان مقایسه متن اصلی با متن ترجمه شده را فراهم نموده است؛ از جمله همین نظریه‌ها، الگوی دخل و تصرف است که پژوهش‌هایی در قلمرو این الگو که زیرمجموعه مطالعات توصیفی می‌باشد، صورت گرفته است که به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌شود:
- مقاله «دخل و تصرف در ترجمه فارسی رمان‌های معاصر انگلیسی: پژوهشی پیکره-بنیاد» میرسعید موسوی رضوی و مهدیه مشائی (۱۳۹۹) که در آن دخل و تصرف‌های صورت گرفته در ترجمه فارسی شماری رمان انگلیسی بررسی کرده و از آنجا که بیشترین موارد دستکاری مربوط به انگاره‌های

1. Semiotics

2. Manipulation School

فرهنگی بوده است، نویسنده کوشیده به حداقل رساندن ناسازگاری‌های موجود در متن مبدأ با هنجارهای فرهنگی جامعه مقصد توسط مترجم را تبیین کند.

- مقاله «لطف پارادوکسیک^۱ ترجمه: فیتز-عمر و دخل و تصرف ایدئولوژیک در ترجمه ادبیات فارسی» شیلان شفیع و هلن اولیایی‌نیا (۱۳۹۰) این پژوهش ضمن بررسی ترجمه شعر و دخل و تصرف‌های حاکم بر آن تلاش کرده که توجه مترجمان را به این واقعیت معطوف دارد که نظرات و تجارب آنان به روشنی بر نتیجه کارشان تاثیر می‌گذارد و ممکن است برخی استراتژی‌های خاص ترجمه‌ای، یا کلمات و سبک‌های نویسنده‌گی به کار گرفته شوند که متناسب با متن اصلی نیست.

- مقاله «الأنثر الايديولوجي عند ترجمة النص السياسي: دراسة حالة و هيكل مقترح» منتصر هاشم أحمد الحاج (بی‌تا) که نویسنده در آن بر اساس نظریه لمبرت و گورپ، ترجمه کتاب برخورد تمدن‌ها اثر ساموئل هانتینگتون^۲ را تحلیل فرازبانی نموده و از سوی دیگر بر اساس الگوی وینه و داربلنه به نقد و تحلیل درون‌زبانی پرداخته است.

اما درباره کتاب *الصهيونية والعنف* و ترجمه فارسی آن پژوهشی یافت نشد. از سوی دیگر مکتب لمبرت و گورپ در هیچ پژوهش مرتبط به حوزه مطالعات ترجمه از عربی به فارسی جهت نقد به کار گرفته نشده است. بر همین اساس بررسی ترجمه این کتاب، مطالعه‌ای است که هم در رویکرد نظری و هم در پیکره پژوهش تازگی دارد.

۵-۱. روش پژوهش و چارچوب نظری

ترجمه، کارکردی محوری در تحلیل زبانی و تطبیق ادبیات و متون ادبی در بستر دو فرهنگ متمایز دارد. از رهگذر واکاوی ترجمه‌ها می‌توان به فهمی ژرف از سازوکار تعاملات فرهنگی و چگونگی انتقال ارزش‌ها، باورها و مفاهیم بنیادین میان فرهنگی دست یافت. بر این مبنا، ترجمه نه تنها نقشی بی‌بدیل در مطالعات ادبیات تطبیقی ایفا می‌کند، بلکه ترجمه‌ی امانت‌دار و دقیق، یکی از ارکان اساسی پیشبرد این حوزه‌ی پژوهشی محسوب می‌شود.

در این مسیر، طرح‌ها و نظریه‌های متعددی جهت تحلیل نظام‌مند ترجمه‌ها پدیدار گشته‌اند که از جمله روش‌مندترین آن‌ها در چارچوب «مکتب دستکاری»، الگوی تحلیلی حوزه لمبرت و هندریک فان گورپ است. به کارگیری چارچوب نظری لمبرت و فان گورپ در ارزیابی ترجمه‌ی سیدعدنان

1. Paradoxical

2. Samuel Huntington

فلاحی از فصول چهارم تا هفتم کتاب *الصهيونية و العنف: من بداية الاستيطان إلى إنتفاضة الأقصى* تألیف عبدالوهاب المسیری، پژوهشی است که از حیث رویکرد نظری و نیز گزینش پیکره‌ی مطالعاتی، واجد تازگیِ دوگانه می‌باشد.

۲. پردازش تحلیلی موضوع

کتاب *الصهيونية و العنف من بداية الاستيطان إلى إنتفاضة الأقصى* تألیف متفکر سرشناس مصری، عبدالوهاب المسیری و از مهم‌ترین آثار اوست که فصل چهارم تا هفتم آن توسط سید عدنان فلاحی با عنوان «ایدئولوژی صهیونیسم و خشونت» به فارسی ترجمه شده است. از جمله اهداف اصلی ترجمه این کتاب به فارسی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

آشنایی خوانندگان با ابعاد پنهان شخصیت اشغالگرانه صهیونیسم؛ روشن کردن خشونت ذاتی در ایدئولوژی آن؛ و روشن کردن یک واقعیت تاریخی مهم. این واقعیت مربوط به زدودن توهم ارتباط ذاتی بین صهیونیسم و دین یهود است - توهمی که رهبران صهیونیست به طور فعال در پی ترویج آن هستند. تلاش برای تبیین تفکیک میان صهیونیسم و یهودیت علاوه بر اینکه از منظر جامعه‌شناختی^۱ و تاریخی اهمیت دارد از بعد دینی نیز ارزشمند است، چرا که خداوند مهربان هرگز انسانی را به سبب ظاهر، ملیت، خون و مسائلی از این دست بر دیگری برتری نداده است بلکه از اصلی به نام برّ، قسط و عدل در تعامل با دیگری سخن می‌گوید. بر این اساس، المسیری در این اثر ارزشمند تلاش می‌کند تا تحلیلی تاریخی از قربانیان جاه‌طلبی‌های سلطه‌جویانه صهیونیسم ارائه دهد. در صدر این قربانیان، یهودیان غیر صهیونیست هستند که خود تحت این ایدئولوژی به ظاهر مذهبی رنج می‌برند.

۲-۱. عبدالوهاب المسیری

عبدالوهاب المسیری، متفکر و نویسنده برجسته مصری است که در عرصه فرهنگ و دانش و نقد خوش درخشیده است. اهتمام المسیری به صهیونیسم‌شناسی از زمانی که در ایالات متحده مشغول تحصیل بود، آغاز شده بود. در سال ۱۹۶۴، آشنایی با دختری که تابعیت خود را یهودی می‌خواند، وی را به این تفکر واداشت که اگر سکولاریسم^۲ به معنای جدایی دین از دولت است، چگونه غرب می‌تواند از دولتی که خود را یهودی می‌داند پشتیبانی کند؟ از همین جا وی تصمیم گرفت تا به پژوهش در باب صهیونیسم بپردازد و تخصص ادبی‌اش را به حاشیه برد (ممدوح، ۲۰۰۸: ۱۵). «در سال ۱۹۷۲ کتاب *نهاية*

1. Sociology

2. Secularism

التاریخ؛ مقدمة لدراسة بنية الفكر الصهيوني از المسیری منتشر شد که وی آن را نخستین اثر حقیقی‌اش نامید» (المسیری، ۲۰۰۵: ۱۰). «سپس نخستین دانشنامه‌اش در سال ۱۹۷۵ با عنوان موسوعة المفاهيم و المصطلحات الصهيونية منتشر شد» (رووف عزت، ۲۰۰۴: ۲۰).

۲-۲. معرفی الگوی لمبرت و گورپ

این دو نظریه‌پرداز با استناد به کارهای اولیه اون زهر و گیدئون توری طرح مشابهی برای مقایسه نظام‌های ادبی متن مبدأ و متن مقصد و توصیف روابط میان آن‌ها پیشنهاد می‌کنند. خوزه لمبرت و فان گورپ این‌را می‌پذیرند که «خلاصه کردن همه روابط دخیل در فعالیت ترجمه ناممکن است اما طرح نظام‌مندی پیشنهاد می‌دهند که از تفسیرهای سطحی و بی‌اساس و نیز ارزیابی‌ها و عقاید غیر تجربی اجتناب می‌کند» (ماندی، ۱۳۹۷: ۲۴۷). منظور از عقاید غیر تجربی، داشتن رویکردی تجربی نسبت به ترجمه است. پیاده کردن رویکردی تجربی در ترجمه «نه از راه تفکر صرف و نظریه‌پردازی بلکه باید بتوانیم نظریه‌ها را از نتایج کار و تحقیقات به دست آوریم. به این معنی که با حضور در فضای واقعی ترجمه از ویژگی‌های ترجمه در جوامع و چاره‌جویی‌های مترجم‌ها و... اطلاعات جمع‌آوری کنیم. با یافتن نظم و پیوستگی مکرر یک روند، به وجود آمدن فضاهای ممکن را پیش‌بینی کنیم. یعنی ببینیم آیا مترجم‌ها قواعدی را (نه آن‌هایی را که ما می‌گوییم) در ترجمه رعایت می‌کنند یا خیر؟ در صورت وجود چنین قواعدی آن‌ها را فهرست کنیم و از بطن کار مترجم‌ها نظریه یا رویکردی برای ترجمه استخراج کنیم و بعد از این رویکرد برای پیش‌بینی موفقیت مترجمانی که ویژگی‌های مذکور را دارند استفاده نماییم» (صنعتی‌فر، ۱۳۹۹: ۸۵). لمبرت و گورپ بر روابط میان مطالعات موردی انفرادی و چارچوب نظری گسترده‌تر تاکید می‌ورزند: «بررسی یک متن ترجمه شده منفرد یا کارهای یک مترجم به هیچ وجه نامعقول نیست، بلکه نادیده انگاشتن این حقیقت که این ترجمه یا مترجم روابطی (مثبت یا منفی) با سایر ترجمه‌ها یا مترجمان دارند نامعقول است» (Lambert and Gorp, 2006: 45). لمبرت و گورپ معتقدند «هر نظامی متشکل از توصیف نویسنده، متن و خواننده است بر این اساس الگوی مطرح‌شده را به چهار بخش تقسیم می‌کنند: ۱- داده‌های مقدماتی ۲- سطح کلان ۳- سطح خرد ۴- بافت نظام‌مند» (رک: همان: ۷-۴۶).

۲-۲-۱. داده‌های مقدماتی

این مرحله، گام اول در توصیف روابط متنی به شمار می‌آید. لمبرت و گورپ معتقدند «ناقد ابتدا باید تمام اطلاعات جامع و کلی را در رابطه با دو متن جمع‌آوری کند. این اطلاعات می‌تواند شامل موارد زیر شود:

۱. جلد کتاب، حجم کتاب و عنوان آن، ذکر نام مترجم با این هدف که متن اصلی در ترجمه معرفی شده یا خیر؟
۲. آیا متن ترجمه شده در زبان مقصد به عنوان اثر ترجمه شده معرفی شده یا به عنوان اثری تالیفی؟
۳. جهت‌گیری و استراتژی^۱ مترجم در فرآیند بازنویسی متن چگونه است؟ آیا ترجمه کامل است یا جزئی؟ آیا مترجم بخش چشم‌گیری از متن را حذف نموده یا خیر؟
۴. آیا از جانب مترجم یا ناشر ضمیمه‌ای، پیشگفتاری، مقدمه‌ای به متن مقصد پیوست شده است؟» (همان: ۵۲).

این دو نظریه‌پرداز معتقدند با پاسخ دادن به این سوال‌ها، ناقد به فرضیه و پیش‌زمینه‌ای دست می‌یابد که به او کمک می‌کند برای نقد و تحلیل داده‌ها در سطح کلان و خرد به درستی عمل کند.

۲-۲-۲. سطح کلان

دومین مرحله از الگوی حاضر بررسی ترجمه در سطح کلان است که شامل موارد زیر می‌شود:

۱. تقسیم نمودن متن و بررسی آن از نظر تعداد فصل‌ها و عنوان‌های اصلی و فرعی، تعداد پاراگراف‌ها در دو متن.
 ۲. بررسی ساختار روایی متن، بررسی حذف و اضافه‌ها، کنش مترجم در بازگردانی عناصر فرهنگی، سیاسی و کیفیت ترجمه آن‌ها.
 ۳. بررسی موشکافانه مقدمه، پیوست‌ها، پاورقی‌هایی که مترجم و مولف عنوان نموده‌اند» (همان‌جا).
- و بررسی تمام اطلاعاتی این‌چنینی که ناقد را به درستی به سطح خرد جهت تحلیل دقیق رهنمون شود.

۲-۲-۳. سطح خرد

این مرحله، معطوف به تطبیق جامع دو متن مبدأ و مقصد است؛ با این تمایز که ناقد، به مدد اطلاعات پیشین و پیش‌زمینه‌ی حاصل از توصیف روابط متنی، امکان واکاوی دقیق‌تر را می‌یابد و می‌تواند با

گزینش نمونه‌هایی تصادفی (چه در سطح کلان از میان فصول و چه در سطح خرد از میان پاراگراف‌ها) به تحلیل موشکافانه پردازد. تحلیل در این سطح می‌تواند شامل مواردی از این دست باشد: بررسی واژگان و الگوهای نحوی حاکم بر دو متن، ارزیابی کیفیت سبک روایی در هر یک از متون، کاربست ساختارهای نحوی همچون معلوم و مجهول، و نیز تحلیل اصطلاحات و مفاهیم مبهم یا نارسا. لمبرت و گورپ باور دارند که اجرای این مرحله، ناقد را در مواجهه‌ی مستقیم با دو متن و تحلیل شواهد عینی، قادر می‌سازد تا دخل و تصرف‌های حاکم بر متن مقصد را به شکلی مستدل تبیین نماید (ر.ک: همان: ۵۲-۵۳). شایان ذکر است که در پژوهش حاضر، به منظور تحلیل سطح خرد، نمونه‌هایی به روش تصادفی از فصول چهارم و هفتم متن مبدأ و مقصد گزینش شده است.

۲-۲-۴. بافت نظام‌مند

مرحله نهایی از الگوی مذکور بافت نظام‌مند^۱ است. در این مرحله ناقد با عنایت به سه مرحله قبل به یک جمع‌بندی جامع در خصوص نظام چندگانه متن مقصد دست می‌یابد. وی با بررسی تفاوت‌ها و شباهت‌های موجود، با تایید و یا مردود دانستن فرضیات ارائه شده در رابطه با دو متن، در خصوص جهت‌گیری و استراتژی مترجم به نتیجه‌ای می‌رسد که مختص مترجم و متن بازتولید شده از وی است.

۲-۳. معیارهای نقد ترجمه از دیدگاه حوزه لمبرت و هندریک فان گورپ

ترجمه، بازنویسی هدفمندی است که در ورای آن انعکاسی از ایدئولوژی نهفته است و از آنجایی که مترجم به عنوان کسی که دارای بینش، تفکر، باور و ایدئولوژی منحصر به فرد است، با بازنویسی یک متن خواسته و ناخواسته جهت‌کنش میان دو متن برای انتقال مفاهیم در قالب و ساختاری جدید ادبیات را دستکاری می‌کند و متناسب با درک و فهم خواننده مقصد آن را از قالب طبیعی خارج و با کلمات و بیانی دیگر منتقل می‌سازد. وی به هر صورت ایدئولوژی خاص خود را نسبت به محتوا و مفاهیم در جای جای متن نشان می‌دهد. با این نگرش ترجمه خود نوعی دخل و تصرف به شمار می‌آید. اصلاً ترجمه بدون دستکاری مترجم تقریباً امری غیرممکن است و می‌توان گفت تمام ترجمه‌ها نشانی از مترجم را با خود دارند. همان‌گونه که در مطالب قبلی اشاره شد مدل لمبرت و گورپ یک الگوی متصل و زنجیروار است که با بررسی چهار وجه از ترجمه می‌توان روابط میان متن مبدأ و مقصد را به-شکلی هدفمند مورد ارزیابی قرار داد.

۱-۳-۲. داده‌های مقدماتی

در آغاز، لازم است اشاره‌ای به اطلاعاتی که منجر به پیش‌بینی فضاهای حاکم بر هر دو متن خواهد شد، داشته باشیم تا در نهایت ترجمه در سطوح کلان و خرد به درستی مورد ارزیابی قرار گیرد.

۱-۳-۲. عنوان کتاب

عنوان کتاب در متن مبدأ الصهيونية و العنف من بداية الإستيطان إلى إنتفاضة الأقصى می‌باشد. نام مولف؛ د. عبدالوهاب المسیری بر روی آن ذکر شده است. در ترجمه عنوان کتاب به صورت «ایدئولوژی صهیونیسم و خشونت» همراه با گفتاری از جمال البنا مولف؛ عبدالوهاب المسیری / مترجم؛ سید عدنان فلاحی آمده است. ذکر نام مترجم بر روی جلد کتاب و صفحه شناسنامه حاکی از آن است که متن در مقصد به عنوان اثر ترجمه‌شده معرفی شده است.

۲-۳-۱-۲. فرامتن‌ها (پیشگفتار مترجم، پیشگفتار مولف)

در رابطه با فرامتن‌ها به عنوان دومین داده مقدماتی می‌توان به پیشگفتاری از مترجم و مولف اشاره نمود. ترجمه این کتاب مستقیماً از زبان عربی و بدون هیچ واسطه‌زبانی انجام گرفته است و مترجم به بررسی مختصری از زندگی مولف کتاب، دکتر عبدالوهاب المسیری به عنوان بزرگترین صهیونیسم‌شناس معاصر جهان می‌پردازد. از دیدگاه مترجم هدف انتخاب این کتاب جهت ترجمه، آشنایی مخاطبان با جوانب پنهان پروژه وطن‌خواهی صهیونیسم و خشونت ناشی از آن است. بر این اساس تاکید چشم‌گیری بر ترجمه بودن کتاب نمی‌شود و تصریح شده که این کتاب به عموم خوانندگان تعلق دارد. استراتژی مترجم در این بخش کاملاً مشخص و مبرهن است. چرا که مترجم اذعان داشته بخش‌هایی از متن مبدأ در بازنویسی متن حذف شده و ترجمه حاضر ترجمه کاملی نیست.

- در ترجمه پیشگفتار مولف، مترجم در این بخش علاوه بر ترجمه دقیق متن مبدأ، به تعریف برخی واژگان و اصطلاحات اعم از «الإستيطان، إنتفاضة الأقصى، أوسلو» در پانویست اشاره نموده است. مترجم ضمن آنکه منبع مورد استفاده را در پانویست عنوان نموده، در پایان به ذکر واژه -مترجم- پرداخته تا خواننده متوجه شود بخش ذکر شده در پانویست از مطالب پیوست مترجم است نه مولف!

۲-۳-۲. سطح کلان

ترجمه سیدعدنان فلاحی، ترجمه کاملی از متن مبدأ نیست. زیرا افزایش، حذف و پانویست در آن به وفور دیده می‌شود. در رابطه با عنوان کتاب، با توجه به اینکه روند ترجمه از فصل چهارم آغاز شده و سه فصل اول ترجمه نشده است، مترجم عبارت «من بداية الإستيطان إلى إنتفاضة الأقصى» را هم از عنوان و

هم از متن پشت جلد کتاب که مولف از آن سخن گفته، حذف نموده است. کاربرد واژه «ایدئولوژی» در عنوان متن مقصد به عنوان یک اصطلاح سیاسی می‌تواند افکار و نگرش ما را از جهان سیاسی و اجتماعی شکل دهد و نشان می‌دهد که این کتاب در ایران به عنوان ادبیات بزرگسالان به بازار عرضه شده است. از آن‌جا که ایدئولوژی نویسنده در رابطه با مساله صهیونیسم، یهودیت، اسرائیل و فلسطین همسو با ایدئولوژی حاکم بر نظام سیاسی زبان مقصد و مترجم می‌باشد، مورد پذیرش ناشران ایرانی و مخاطبان از جمله خوانندگان بزرگسال و محافل آکادمیک است. کاربرد عبارت «همراه با گفتاری از جمال البنا» نشان می‌دهد مترجم نه تنها ایدئولوژی خود را بلکه سوگیری شخص دیگری را نیز وارد متن مقصد نموده که پیوست افزوده شده او حاکی از این امر است.

فصل‌های اول، دوم، سوم، پنجم، ششم، هشتم، نهم، دهم، قسمت پایانی فصل یازدهم و بخش اعظمی از پیوست کتاب از ترجمه حذف شده است. در واقع مترجم مطالب تخصصی‌تر که بیانگر دیدگاه فلسفی و فکری نویسنده می‌باشد را از ترجمه حذف نموده است. از سوی دیگر مترجم اشارات و ابهامات احتمالی زبان نویسنده را با افزودن پانویس و توضیحات درون قلابک‌ها روشن می‌سازد. وی عبارت‌ها و اصطلاحات عبری و انگلیسی موجود را در ترجمه عنوان نموده و تعریف و توضیحاتی در رابطه با آنها آورده است. مترجم در انتهای کتاب مقاله‌ای از «علامه جمال البنا» تحت عنوان «اسرائیل: اشتباهی تاریخی که سرنوشت آن‌را تصحیح خواهد کرد» را پیوست و افزوده است. در واقع فلاحی میزبان دیدگاه اسلام‌شناس و مصلح بزرگ معاصر، علامه جمال البنا در زمینه بررسی ماهیت استعماری/ تکفیری صهیونیسم (به معنای عام) می‌باشد.

با توجه به اینکه فلاحی با متنی سیاسی مواجه است در بازگردانی عناصر فرهنگی سیاسی همچون؛ شخصیت‌ها، اماکن، حوادث تاریخی و سیاسی و... با استناد به دیگر منابع مرتبط در پانوشتی به تعریف آن‌ها پرداخته که ضمن افزوده‌سازی، عناصر را متناسب با خواننده متن مقصد بازگردانی نموده است.

۱-۲-۳. تعداد پاراگراف‌ها و عناوین

از آن‌جایی که نمونه‌ها از دو فصل چهارم و هفتم انتخاب شده است، جزئیات پاراگراف‌ها و عناوین، در سطحی جامع در جدول زیر آورده شده است.

جدول شماره «۱». پاراگراف و عناوین

فصل چهارم (متن مبدأ)	فصل چهارم (متن مقصد)	فصل هفتم (متن مبدأ)	فصل هفتم (متن مقصد)
----------------------	----------------------	---------------------	---------------------

عنوان اصلی: الإرهاب الصهيوني ضد اليهود.	عنوان ترجمه: تروریسم صهیونیستی علیه یهود.	عنوان اصلی: الطبيعة العسكرية للإستعمار الإستيطاني الصهيوني.	عنوان اصلی: خوی نظامی استعمار وطن خواهانه صهیونیستی.
عنوان فرعی: (۵ عنوان)	عنوان فرعی: (۵ عنوان)	عنوان فرعی: (۴ عنوان)	عنوان فرعی: (۴ عنوان)
۱- الترانسفير (التهجير) الغربي لبعض أعضاء الجماعات اليهودية.	۱- کوچاندن غربی بعضی از اعضای گروه‌های یهودی.	۱- الصهيوني	۱- خوی نظامی استعمار وطن خواهانه صهیونیستی پیش از سال ۱۹۴۸.
۲- الترانسفير (التهجير) الصهيوني لبعض أعضاء الجماعات اليهودية.	۲- کوچاندن صهیونیستی بعضی از اعضای گروه‌های یهودی.	۲- الطبيعة العسكرية للإستعمار الإستيطاني الصهيوني قبل عام ۱۹۴۸.	۲- خوی نظامی توسعه طلبانه‌ی استعمار وطن خواهانه‌ی صهیونیستی پس از سال ۱۹۴۸.
۳- الخلاص الجبري.	۳- رهایی جبری.	۳- الطبيعة العسكرية التوسعية للإستعمار الإستيطاني الصهيوني بعد عام ۱۹۴۸.	۳- اسرائیل بزرگ جغرافیایی یا اسرائیل عظیم اقتصادی؟
۴- إرهاب و تهجير (ترانسفير) يهود العراق.	۴- ترور و کوچاندن یهودیان عراق.	۴- اسرائيل الكبرى جغرافياً أم اسرائيل العظمى إقتصادياً؟	۴- تشکیلات نظامی اسرائیلی و پادگان جامعه‌ی اسرائیلی.
۵- حوادث إرهابية أخرى ضد اليهود.	۵- حوادث تروریستی دیگری علیه یهود.		
تعداد پاراگراف: ۳۷	تعداد پاراگراف: ۴۰	تعداد پاراگراف: ۷۱	تعداد پاراگراف: ۷۱

۳-۳-۲. سطح خرد

در الگوی لمبرت و گورپ، سطح خرد مرحله‌ای است که به واسطه اطلاعات ارائه شده در دو مرحله قبل به تحلیل روابط دو متن مبدأ و مقصد پرداخته می‌شود تا دخل و تصرف حاکم بر متن مقصد تبیین گردد. از آنجایی که مکتب دخل و تصرف به تاثیر متقابل میان مدل‌های نظری و مطالعات موردی کاربردی می‌پردازد و این مکتب در راستای نظریه نظام چندگانه زُهر و مطالعات توصیفی گیدئون توری شکل گرفته، طبیعی است که در ارائه طرح روش شناسی دقیق برای مطالعات موردی از الگوهای مطرح شده قبلی استفاده کند؛ لذا در تحلیل رفتار ترجمه برای اینکه شواهد و نمونه‌ها از دسته‌بندی و چارچوب درستی برخوردار باشد، آن‌را در ذیل هنجارها (آغازین و عملیاتی) نقد و بررسی می‌کنیم.

۱-۳-۳-۲. تبدیل و هنجار

یکی از مواردی که در طرح نظام‌مند لمبرت و گورپ برای توصیف ترجمه مطرح است «شناسایی تبدیل‌ها در سطوح زبانی مختلف اعم از سطوح واژگانی، الگوهای دستوری، زاویه دید روایی و وجه و... می‌باشد» (ماندی، ۱۳۹۷: ۲۴۷). برای شناسایی این تبدیل‌ها و تغییرات، لازم است با توجه به مرحله

دوم روش‌شناسی توری بر روی متن مبدأ و مقصد تحلیل متنی انجام گیرد تا ضمن شناسایی تبدیل‌های موجود، روابط میان بخش‌های متناظر تبیین گردد.

مطالعات توصیفی ترجمه‌هنگارهای موجود در فرآیند ترجمه را بازسازی می‌کند. توری «ترجمه را فعالیتی تابع هنگارها می‌داند و این هنگارها (نوع و میزان) تعادلی را که در ترجمه‌های عملی استفاده شده مشخص می‌کنند» (Toury, 2012: 61). از سوی دیگر لمبرت و گورپ اعتقاد دارند که پیش-بینی درباره رابطه‌ها ابتدا باید در سطح حداقل باقی بماند. تنها پس از مطالعه و تحلیل هنگارهای مسلط نظام مقصد می‌توان ماهیت رابطه را تعیین کرد. آنها مطالعه رابطه نویسنده‌ها، متن‌ها، خوانندگان و در نهایت هنگارهای دو نظام متفاوت را ضروری می‌دانند (Lambert and Gorp, 2006: 43-45).

توری هنگارهای مختلفی را در مراحل گوناگون فرآیند ترجمه دخیل می‌داند: «هنگار آغازین و هنگارهای عملیاتی» (Toury, 2012: 61). نمونه‌های دو متن را در سطح خرد بر اساس این هنگارها مورد بررسی قرار می‌دهیم تا استراتژی مترجم و رفتار ترجمه که همه در راستای دست‌یافتن به میزان دخل و تصرف مترجم با استناد به الگوی لمبرت و گورپ است، مشخص گردد. چرا که این دو نظریه‌پرداز معتقدند؛ «هنگارها تعیین می‌کنند چه نوع روابط ترجمه‌ای به دنبال خواهد آمد. هر مورد از فرآیند ترجمه تحت حاکمیت هنگارها قرار دارد. محققان یا مترجمان فاضل تنها هنگامی که هنگارهای ابتدایی و عملیاتی را بشناسند می‌توانند اصولی را که به متن شکل خواهد داد ببینند» (گنتزler، ۱۳۹۳: ۱۷۴).

۱-۳-۳-۲. هنگار آغازین

این نوع هنگار، هنگاری پایه به شمار می‌آید که به انتخاب کلی مترجمان مربوط می‌شود. «اگر مترجمان تابع متن مبدأ باشند، آنگاه متن مقصد بسنده خواهد بود و اگر هنگارهای فرهنگ مقصد اولویت داشته باشد، آنگاه متن مقصد پذیرفته خواهد بود» (ماندی، ۱۳۹۷: ۲۳۱). با این وجود نمی‌توان به شکلی دقیق ترجمه‌ای را کاملاً بسنده یا پذیرفته دانست. از آنجایی که ترجمه فلاحی به عنوان ادبیاتی ترجمه شده در نظام چندگانه جایگاهی ثانویه را به خود اختصاص داده- البته این جایگاه در نظر اون زهر «جایگاهی طبیعی برای ادبیات ترجمه‌شده است» (همان: ۲۳۷) - وی تلاش کرده متناسب با این جایگاه به کاربرد مدل‌ها و هنگارهای فرهنگ مقصد بیشتر تمایل داشته باشد. فلاحی در ترجمه خود

هنجارهای متن مقصد را در اولویت قرار داده است. از جمله استراتژی و جهت‌گیری که فلاحی در متن مقصد به کار گرفته در بخش هنجارهای عملیاتی به وضوح بیان می‌گردد. اما در این بخش به ذکر نمونه‌ای از آن بسنده می‌کنیم. المسیری در بخش مربوط به «ترور و کوچاندن یهودیان عراق» از کلمات فرهنگی و سیاسی استفاده کرده که ممکن است برای مخاطبین علاقه‌مند به سیاست شناخته‌شده و در عین حال برای برخی دیگر ناشناخته باشد. یکی از دخل و تصرفاتی که در متن مقصد صورت گرفته، افزودن توضیحات است. مترجم برای اینکه مخاطب را با حال و هوای متن همراه سازد، تمام واژگان و اصطلاحات و نام‌های تخصصی را با ارائه توضیحاتی شرح داده و چارچوب متن مقصد را متناسب با آن برگزیده است. اگر ترجمه فارسی همین پاراگراف بسیار کوتاه و ساده را بدون توضیحاتی که مترجم ارائه داده است، بخوانیم قطعاً برخی کلمات نامفهوم خواهد بود براین اساس با بررسی کل کتاب که مملو از واژگان و اصطلاحاتی این‌چنینی است به غیرقابل فهم بودن متن پی برده می‌شود.

– «فی سنة ۱۹۴۷ کتب ایجال آلون، قائد البالمخ رسالة إلى دان رام وصفه فيها بأنه قائد جيتو العراق و قامت

الهاجاناه بتهریب الأسلحة من بنادق و ذخائر و قنابل - إلى العراق» (المسیری، ۲۰۰۲: ۸۳).

«در سال ۱۹۴۷، ایگال آلون رئیس پالمخ، نامه‌ای به دان رام نوشت و او را با عنوان (رهبر گیتوی عراق) توصیف کرد. هاگاناه نیز قاچاق اسلحه به عراق - اعم از گلوله و مهمات و بمب‌ها - را عهده‌دار شد» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۳۳).

– پانوشت: «ایگال آلون: از رهبران معروف حزب کارگر در اسرائیل - مترجم»

(7077) «پالمخ^۱: اختصاری از یک واژه عبری و به معنای جوخه‌های صاعقه است. پالمخ عبارت از نیروهای هجومی هاگاناه بود که در سال ۱۹۴۱ تشکیل شد. تعداد افراد این تشکیلات در پایان جنگ جهانی دوم به حدود دو هزار نفر می‌رسید».

«گیتو^۲: واژه‌ای ایتالیایی است که برای وصف محله‌های یهودی در شهرهای اروپایی به کار می‌رفت. به‌خصوص نازی‌ها، گیتوهای معروفی برای یهودیان تاسیس کردند».

הגנה (هاگاناه^۳ واژه‌ای عبری به معنای دفاع است. منظور از هاگاناه سازمان نظامی صهیونیستی‌ای است که در سال ۱۹۲۰ در قدس تشکیل شد. قبل از اعلان برپایی حکومت اسرائیل، تعداد اعضای هاگاناه به حدود سی و شش هزار نفر می‌رسید. در ۳۱ می ۱۹۴۸ بن گوریون دستور انحلال چهارچوب

1. Palmach

2. Ghetto

3. Haganah

قدیمی هاگاناه و تبدیل آن به ارتش دفاعی اسرائیل را صادر کرد. - مترجم».

متن مبدأ محصول فعالیت هنجارمند مولف و متن مقصد بازتولید هنجارمند مترجم است که هر دو به نحوی بیانگر روند روابط و تناظرهای موجود از جانب مولف یا مترجم در متن می‌باشند.

۲-۱-۳-۲. هنجارهای عملیاتی

مهم‌ترین نوع هنجار که توری به شرح آن پرداخته هنجارهای عملیاتی است. با بررسی این نوع از هنجار تمام تکنیک‌های به کار گرفته شده از جانب مترجم بررسی و در نتیجه در ذیل الگوی دخل و تصرف مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. «این هنجار نحوه ارائه و موضوع زبانی متن مقصد را توصیف می‌کند و شامل هنجارهای چارچوبی و هنجارهای متنی-زبانی می‌شوند. هنجارهای چارچوبی به کامل بودن متن مقصد برمی‌گردد. این پدیده شامل حذف یا جابجایی بخش‌هایی از متن، تقطیع متنی و افزودن بخش‌هایی دیگر یا پانوش می‌شود. هنجارهای متنی-زبانی حاکم بر انتخاب مواد زبانی متن مقصد هستند؛ یعنی واحدهای واژگانی، عبارات و ویژگی‌های سبکی» (ماندی، ۱۳۹۷: ۲۳۳).

۲-۱-۳-۲. هنجارهای چارچوبی

فلاحی با دخل و تصرف‌های خود هنجارهای فرهنگ مقصد را در اولویت قرار داده و آزادی عملش را در انتخاب‌هایی که اتخاذ نموده، آشکار ساخته است. وی به واسطه هنجارهای چارچوبی به عنوان یکی از مقوله‌های توصیفی-تحلیلی دستکاری‌هایی در سطح وسیعی از متن داشته که به واسطه آن‌ها رفتار مترجم و استراتژی وی در فرآیند ترجمه مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در ادامه به تحلیل آن می‌پردازیم.

- حذف کردن

به دنبال اشاراتی که در سطح مقدماتی و کلان الگوی لمبرت و گورپ انجام شد، ترجمه‌ای که فلاحی از کتاب *المسیری* ارائه داده، ترجمه‌ای جزئی و چه بسا ناقص است. در روند ترجمه، هر مترجمی خواسته و ناخواسته در انتقال مفاهیم به زبانی دیگر در دام دخل و تصرف می‌افتد، زیرا دو زبانی که کاملاً منطبق بر هم باشند در عالم واقع وجود ندارد و هر زبان ظرفیت‌های خاص خود را دارد. چه برسد به اینکه مترجم آگاهانه نیز در متن دستکاری نماید و بخش اعظمی از آن‌را حذف کند. در تعریف دقیق‌تری از مؤلفه حذف می‌توان گفت: «اگر از قلم انداختن واحد یا واحدهایی در زنجیره کلام، به نارسایی در تعبیر بینجامد، ما با فرآیند حذف سروکار خواهیم داشت. فرآیند حذف به متن خدشه وارد می‌سازد» (صفوی، ۱۳۹۷: ۳۷). وقتی کتابی تالیف می‌گردد بی‌شک در راستای یک هدف مشخص به

جامعه زبانی عرضه می‌شود و آن مجموعه تالیف شده، بسان یک زنجیر به هم متصل است و هر جزء در کنار جزء دیگر است که معنا و مفهوم دارد. اما وقتی مترجم در ساختار یکدست متن اصلی دخل و تصرف می‌کند آن زنجیره را منفک نموده و نمی‌تواند آن‌گونه که باید مطالب را به زبان مقصد انتقال دهد. فلاحی در ترجمه این کتاب مطالب مقدماتی کتاب را که قطعاً بیانگر ایدئولوژی فکری المسیری بوده و می‌توانست در فهم مطالب در زبان مقصد برای خواننده مهم واقع شود حذف نموده و مستقیم وارد فصل تروریسم صهیونیستی علیه یهود (یعنی فصل چهارم) شده است و سه فصل قبل با عنوان «النقد الصهيوني للشخصية اليهودية، العنف و الروية الصهيونية، و الرؤية الصهيونية للذات» حذف شده است. بدیهی است عناصر مهم و کلیدی قابل حذف نیستند و این روش نباید بهانه‌ای به دست مترجم بدهد که هرجا خود را ناتوان دید، به مولفه حذف پناه برد. لازم به ذکر است با توجه به اینکه مترجم در بخش - های ترجمه شده پاراگراف یا جمله و حتی اصطلاحی را حذف نکرده و متن مبدأ را متناسب با متن مقصد ترجمه کرده، بر این اساس شاهد مثالی در این بخش ارائه نداده‌ایم. فلاحی جهت دخل و تصرف، به حذف کامل چندین فصل پرداخته است. گرچه مترجم در پیشگفتار به حذف این فصل‌ها اشاره کرده و علت حذف را عدم آشنایی با منظومه فلسفی و فکری نویسنده و تخصصی بودن مطالب دانسته، اما این مساله توجیه‌پذیر نیست. المسیری در مقدمه این‌گونه عنوان کرده: «و هُناك مُلحق للكتاب يتناولُ المصطلحات الأساسية التي يَستخدمها الكتاب.... وَ بإمكان القارئ أن يَعوِّذَ لها أو أن يَبْدَأَ بِقراءة المُلحقِ إن شاء» (المسیری، ۲۰۰۲: ۷). مولف جهت تسهیل در قرائت، توصیه کرده که مطالعه کتاب را با خواندن پیوست آغاز نماید. به دنبال حذف بخش اعظمی از کتاب، مترجم این پیوست را نیز حذف نموده است. یک مترجم ابتدا باید هم بر متن مبدأ و هم مقصد اشراق داشته باشد و از همه مهم‌تر باید مطالعه جامعی در رابطه با مولف و ایدئولوژی حاکم بر متن تالیف‌شده داشته باشد و با شرایط فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و حتی شرایط اقتصادی عصر نویسنده آشنایی داشته باشد؛ چه آنکه ترجمه به عنوان خرده نظام همواره در ارتباط با دیگر نظام‌ها است. در غیر این صورت ترجمه همواره مورد نقد خواننده و ناقدان ترجمه قرار خواهد گرفت. همین مسائل است که کار ترجمه را بسیار سخت می‌کند و الا هر فرد غیر متبحری که صرفاً با دو زبان آشنایی داشته باشد می‌تواند دست به ترجمه بزند.

- افزودن سازی

دومین کنشی که فلاحی در بازگردانی متن از آن بهره برده، مولفه افزودن سازی است که در الگوی لمبرت و گورپ جزء رفتار مترجم به شمار می‌آید. در افزودن سازی مترجم مطالب و واژگانی را بر

جهان متنی زبان مقصد تحمیل می‌نماید که مؤلف در رابطه با آن در متن مبدأ سخنی به میان نیاورده است. مؤلفه افزوده‌سازی با واحدهای معنایی سر و کار دارد؛ زمانی که مترجم در انتقال مفهوم متن مبدأ به مقصد دستکاری می‌کند و واحد معنایی جدیدی را به آن می‌افزاید؛ درحقیقت، وی با دریافت ایده اصلی مقوله‌های معنایی را دستکاری و در نهایت، واحد معنایی جدید را به متن مقصد تزریق می‌نماید حتی اگر آن واحدهای معنایی در راستای هم باشند. از جمله این موارد مقاله‌ای است که فلاحی در بخش آخر ترجمه از علامه جمال بنا تحت عنوان «اسرائیل: اشتباهی تاریخی که سرنوشت، آن‌را تصحیح نخواهد کرد» به متن افزوده است. با توجه به اینکه این مقاله در راستای مفهوم متن مبدأ و تایید آن مفاهیم می‌باشد، افزوده‌سازی فلاحی را از یک جنبه می‌توان ارزیابی نمود و آن اینکه خواننده مقصد مفاهیم بیان شده در متن مبدأ را از زاویه‌ای دیگر با ساختاری دیگر دریافت می‌کند و پیام به صورت گویا و واضحی به خواننده منتقل می‌گردد. اما، نکته قابل توجه این که مترجم در عین دستکاری در متن، خود را به ترجمه‌بودن کتاب ملزم می‌داند؛ زیرا وی از یک‌سو به پیوست بودن مقاله اذعان داشته و از سوی دیگر دامنه و محدوده افزوده‌سازی‌های درون متن را با قرار دادن قلابک‌ها معین و مشخص ساخته و آن‌ها را به صورتی متمایز عنوان کرده تا خواننده در پذیرش اشارات و مبهمات احتمالی نویسنده، برداشت درستی داشته باشد.

افزوده‌سازی فلاحی از پنج حالت خارج نیست:

جدول شماره «۲». افزوده‌سازی

«ثم جاء قيام الدولة الصهيونية و الفريضة العربية، الأمر الذي أدى كما هو متوقع إلى تعقيد الأمور بالنسبة للجميع. فقد أعفى اليهود العراقيون، الذين كانوا يتولون مناصب تتطلب الإتصال بدول أجنبية من مناصبهم و بإستثناء مثل هذه الحالات فإن رد الفعل العراقي كان يتسم بضبط النفس إذا ما أخذنا في الحسبان أبعاد الموقف» (المسيري، ۲۰۰۲: ۸۳). «سپس برپایی رژیم صهیونیستی و شکست عربی پیش آمد، ماجرای که چنان‌که انتظار می‌رفت به پیچیدگی موضوع برای همگان انجامید. {پس از تاسیس اسرائیل و شکست اعراب} آن دسته از یهودیان عراق که مناصبی داشتند و مناصبشان، مستلزم ارتباط با دولت‌های بیگانه بود، از مناصب خود کنار گذاشته شدند و اگر ما تمام ابعاد موضوع را به حساب آوریم، واکنش ملت عراق {در قبال شکست اعراب از اسرائیل} به استثنای نظیر این حالات با خویشتن‌داری توأم بود. {منظور، کنار گذاشتن عده‌ای از یهودیان از مشاغل حساس بود که یک سطر بالاتر به آن اشاره شد. -مترجم}» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۳۲).	اول: فلاحی در ارائه ایدئولوژی مخصوص به خود با ذکر واژه "مترجم" در پایان عبارت افزوده- شده، به تفکیک و تمایز قلم خود از نویسنده پرداخته است.
«بل أصبح غصراً سلبياً» (المسيري، ۲۰۰۲: ۱۲۴).	دوم: مترجم افزوده‌سازی-

«چنین چیزی عنصری سلبی است {یعنی نباید زمین‌های جدید به اسرائیل پیوست شوند}» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۵۴).	های درون متن را در داخل قلابک‌ها قرار داده تا به تفکیک افزوده‌سازی‌های خود در متن پردازد.
«أحد عناصر الثالث الحلولی الصهيوني هو الأرض» (المسیری، ۲۰۰۲: ۱۱۹). «یکی از عناصر سه‌گانه حلولی صهیونیستی زمین است» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۴۶). (عناصر سه‌گانه اندیشه حلولی از صهیونیسم از دیدگاه دکتر مسیری عبارتند از: خدا، زمین و ملت. دکتر مسیری می‌نویسد: عنصر خدا در سرزمین فلسطین حلول می‌کند تا فلسطین زمینی مقدس باشد. همچنین این عنصر در یهودیان عالم حلول می‌کند تا آنان را به ملتی مقدس بدل نماید) (موسوعة اليهود و اليهودية و الصهيونية/ ج ۶/ مدخل: الصهيونية: القيم السياسية- مترجم)	سوم: گاهی اوقات فلاحی در افزوده‌سازی‌های پانوشت جهت تبیین مفاهیم و اشارات مبهم نویسنده از منابع دیگر توضیحاتی را می‌افزاید تا خواننده مفهوم مورد نظر را بهتر درک کند.
«و هذا يَتَطَلَّبُ أَنْ تَتَخَلَّى إِسْرَائِيلُ عَنْ لَوْحَا الْيَهُودِي الْفَاقِعِ» (المسیری، ۲۰۰۲: ۱۲۴). «چنین چیزی می‌طلبد که اسرائیل، باید خود را از رنگ و بوی یهودی... خارج کند» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۵۴). مترجم برای تبیین این مساله که "لازم است اسرائیل از یدک کشیدن عنوان یهودی فاصله بگیرد"، عبارت "باید خود را از رنگ و بوی یهودی خارج کند" را که عبارتی اضافی است، به کار گرفته است.	چهارم: فلاحی درون متن از افزوده‌سازی‌های چراغ خاموش که بیشتر مترجمان از آن بهره‌می‌برند، استفاده کرده است. یعنی اشاره‌ای به افزوده‌سازی نمی‌کند.
«وَلِذَا فَهُوَ مَشْرُوعٌ لَا يُمْكِنُ تَنْفِذُهُ إِلَّا بِالْعُنْفِ وَ مِنْ هُنَا طَبِيعَتُهُ الْعَسْكَرِيَّةُ» (المسیری، ۲۰۰۲: ۱۱۸). «و لذا این فرآیند جز به وسیله خشونت اجرا شدنی نیست و از اینجاست که سرشتی نظامی پیدا می‌کند» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۴۵). در ترجمه عبارت «و من هنا طبيعة العسكرية» برای تکمیل کردن جمله بر اساس جمله همنشین فعل «پیدا کردن» را افزوده است.	پنجم: فلاحی در ترجمه برخی عبارت‌ها به ناچار و بر حسب اقتضای جمله دست به افزوده‌سازی زده است.

- پانوشت و تعریف

مؤلفه تعریف در ترجمه عناصر فرهنگی و سیاسی بسیار موثر است. مترجم برای پذیرش دقیق‌تر، واژه مورد نظر را درون متن یا در پانوشت برای خواننده تعریف می‌کند. گرچه پانوشت نیز نوعی افزوده‌سازی است اما به دلیل بسامد بسیار بالای آن در کل ترجمه، به صورت مجزا به آن پرداختیم. «به اعتقاد فدوروف قرض‌گیری یک اصطلاح در شرایطی که معادلی برای ترجمه‌اش وجود دارد، ممکن است عاقدانه انجام شود تا ویژگی اختصاصی بودن آن شیء یا موقعیت بیگانه حفظ شود و در چنین حالتی

معمولاً توضیحی به ترجمه اضافه می‌شود تا به درک خواننده کمک کند» (فاست، ۱۳۹۷: ۹۴).

در عبارت زیر المسیری از واژه‌های تخصصی «البوند و الیدیشیه» سخن به میان آورده که بر اساس الگوی لمبرت و گورپ فلاحی با استفاده از تعریف کردن غیرمشتقات را به مشتقات و مجهول را به معلوم تغییر و آن‌ها را دستکاری نموده است. درواقع مترجم در مولفه تعریف از عنصر وام‌گیری بهره برده است. وی با اتخاذ این استراتژی عنصر فرهنگی مختص زبان مبدأ را مستقیماً وارد زبان مقصد نموده و آن‌را در متن یا پانویس تعریف کرده تا خواننده را از آنچه که نمی‌داند، مطلع و آگاه سازد.

«حيث تصدت المنظمات العسكرية الصهيونية في الثلاثينيات لجماعات البوند و حزب عمال صهيون الذين جاءوا من بولندا مطالبين بإلغاء سيطرة اللغة العبرية على المستوطن الصهيوني و الاعتراف الرسمي باليديشية» (المسيري، ۲۰۰۲: ۸۵).

«(בגל) بوند: واژه‌ای ییدیشی، به معنای اتحاد است. این حزب مهمترین حزب کمونیستی یهودی در شرق اروپا بود.

زبان ییدیشی^۲ زبان رسمی یهودیان اشکنازی است. این زبان تلفیقی از آرامی، آلمانی و عبری بوده که در میان یهودیان اروپای شرقی متداول است. -مترجم» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۳۵).

در جدول زیر به نمونه‌های دیگری از این مولفه اشاره می‌کنیم:

جدول شماره «۳». پانویس و تعریف

«تخفيض الإنفاق العسكري بنحو ٥ مليارات شيكل...» (المسيري، ۲۰۰۲: ۱۳۱).	«شاقِل یا شِقِل: واحد پول اسرائیل است. -مترجم» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۶۳).
«أصبح من أعداء الصهيونية و المتحدث باسم اليهودية الأرثوذكسية و أجودات اسرائيل» (همان: ۸۶).	«أجودات اسرائيل: نام یک جنبش دینی یهودی است که در سال ۱۹۱۲ تاسیس شد و تمام گروه‌های یهودی ارتدوکس آلمان و لهستان و لیتوانی را به منظور تغییر ساختار و معنای زندگی یهودی، علیه تفکر صهیونیسم بسیج کرد. البته اهداف این جنبش بعدها دچار تغییر و تحول شد. -مترجم» (همان: ۳۷).
«كما قام عضوان من الحركة التصحيحية في عام ١٩٣٣ بقتل حاييم أرلوزوروف رئيس القسم السياسي في الوكالة اليهودية و أحد قادة المabay» (همان: ۸۵).	«صهیونیسم اصلاحی: یکی از جریان‌های صهیونیستی است که در سال ۱۹۲۳ و به هدف اصلاح یا تنقیح یا تجدیدنظر در سیاست صهیونیسم، ایجاد شد. این جریان راست‌گرا برآمده از خواسته‌های تعدادی از صهیونیست‌های شرق اروپا بود که شامل گرایش‌های اقتصاد لیبرالی و تفکر سیاسی فاشیستی می‌-

1. Albond and Ilidishiya

2. Yiddish language

شد./ حزب المابای: دو حزب المابای و المابام جزء شاخه‌های احزاب کارگری یهودی در آمریکا هستند. - مترجم» (همان: ۳۶).

۲-۲-۱-۳-۲. هنجارهای متنی-زبانی

با توجه با اتخاذ جایگاه ثانویه ترجمه، که قبلاً به آن اشاره شد، مترجم دست به تبدیل‌هایی زده که ترجمه به قالب زبان مقصد نزدیک شود و به کمک انتخاب مواد زبانی مقصد به توصیف موضوع زبانی متن مقصد و نحوه ارائه آن می‌پردازد. البته در مواردی از این تبدیل‌ها به بیراهه رفته است که در ادامه به نقد و بررسی آن می‌پردازیم.

واحدهای واژگانی

الگوی دخل و تصرف لمبرت و گورپ به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های مطالعات توصیفی، درصدد یافتن روش‌های بهتر برای توصیف ترجمه ادبی و تعیین رفتار هنجار با فرهنگ و ترجمه است که در این میان ترجمه واژگان، اساس آن رابطه را به خود اختصاص می‌دهد. در این بخش ما با یک تناقض مواجهیم، مترجم از یک سو کوشیده ترجمه خود را به زبان معیار نزدیک کند و از سوی دیگر شاهد به کارگیری شمار قابل توجهی از واژگان عربی در ترجمه او هستیم که این توازن را به شدت به هم زده است. چرا که این وام‌واژه‌ها کلمات قرض‌گرفته‌ای هستند که بدون دخل و تصرف وارد زبان مقصد می‌شوند و اساساً ترجمه‌ای صورت نمی‌گیرد. البته ورود واژه‌های بیگانه در هر زبانی معمولاً دلایل مشخص و محدودی دارد که بیشتر با ورود تجهیزات جدید و فناوری‌های نوین همراه است. اما فلاحی در فرآیند ترجمه چنان درگیر واژه‌های عربی شده که در بسیاری موارد ترجمه او نامفهوم و مبهم است. به عنوان مثال وی در ترجمه این عبارت؛ «و یبدوا أن الإقتراح قد ترک إنطباعاً إيجابياً لدى الزعيم الصهيونی» (المسیری، ۲۰۰۲: ۱۱۹). کلمه‌های عربی "ایجابی و زعیم" را مستقیماً وارد متن فارسی نموده: «ظاهراً این پیشنهاد یک احساس ایجابی را برای این زعیم صهیونیسم ایجاد کرد» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۴۷). درحالی که می‌توانست از کلمات فارسی همچون «احساس مثبت و رهبر رژیم صهیونیست» استفاده کند.

فلاحی در این زمینه تا حدی پیش رفته که حتی در صورت ترکیبی کلمات نیز دچار انتقال مفاهیمی مبهم در زبان مقصد شده است. مثلاً وی در ترجمه ترکیب «تأثر وجدانی عمیق» به جای ترجمه «تأثیر عمیق عاطفی» از «تأثر وجدانی عمیق» استفاده کرده که نوعی وام‌گیری به شمار می‌آید. در واقع ترجمه‌ای صورت نگرفته و ترکیب را به صورت مستقیم به کار برده است.

- «فقد صرَّحَ إسحق شامير في لحظةٍ تأثرٍ وجداني عميق» (المسیری، ۲۰۰۲: ۱۲۶).

- (ترجمه: اسحق شامیر به هنگام تأثر وجدانی عمیق... تصریح کرد) (فلاحی، ۱۳۹۵: ۵۶). (گرفته برداری)

واحد‌های واژگانی در سطوح مختلفی از جمله؛ وام‌گیری، گرفته‌برداری، ترجمه فعل به اسم و برعکس، ترجمه جمع به مفرد و برعکس، معلوم به مجهول، معرفه به نکره و... قابلیت بررسی دارد. به دلیل گستردگی مطالب در این بخش به صورت تصادفی به برخی از آنها اشاره شده است. لازم به ذکر است تمام عناصر مذکور عاملی برای دخل و تصرف مترجم در متن به شمار می‌آیند به جز وام‌گیری که به دلیل کاربست مستقیم واژه در مقصد از دامنه دخل و تصرف خارج است.

جدول شماره «۴». واحدهای واژگانی

«می‌بایست مهاجرین یهود فراوان‌تری را وارد می‌کرد و سرزمین‌های بیشتری را می‌بلعید» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۴۵). (ترجمه مصدر به فعل)	«كَانَ لَا بُدَّ مِنْ اسْتِزَادِ الْمَزِيدِ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ الْيَهُودِ وَ الْتِهَامِ الْمَزِيدِ مِنَ الْأَرْضِ» (المسیری، ۲۰۰۲: ۱۱۸).
«گویی اسرائیل عملاً می‌تواند در حمایت از آنها دخالت کند» (همان: ۲۷). (ترجمه مصدر به فعل)	«كَانَهَا بِالْفِعْلِ قَادِرَةً عَلَى التَّدْخُلِ لِحِمَايَتِهِمْ» (همان: ۷۹).
«ملت یهود فقط در صدد خرید و فروش و تولید و مصرف است» (همان: ۵۴). (جابجایی کلمات در ترجمه)	«إِنَّهُ يَرِيدُ فَقَطْ أَنْ يَشْتَرِيَ وَ يَبِيعَ وَ أَنْ يَسْتَهْلِكَ وَ يَنْتِجَ» (همان: ۱۲۵).
«تمام اسرائیلی‌های قادر به حمل سلاح- اعم از مرد و زن - خدمت سربازی را ادا می‌کنند» (همان: ۵۷). (ترجمه جمع به مفرد)	«فَجَمِيعُ الْإِسْرَائِيلِيِّينَ الْقَادِرِينَ عَلَى حَمْلِ السَّلَاحِ رِجَالًا وَ نِسَاءً يُوَعِّدُونَ الْخِدْمَةَ الْإِلْزَامِيَّةَ» (همان: ۱۲۶).

- معادل‌یابی

معادل‌یابی نوعی تغییر بیان است که مترجم باید موقعیت جمله را در متن مبدأ با موقعیتی مشابه در زبان مقصد مقایسه کند و آن‌گاه معنا و مفهوم آن‌را با کلمات و تعابیر متفاوتی بازگو نماید. «معادل‌یابی نوعی خلق مجدد متن است با استفاده از کلماتی متفاوت در شرایطی مشابه» (Vinay et Darbelnet, 1995: 64). این مولفه به عنوان هنجاری متنی-زبانی از جمله تبدیل‌هایی است که فلاحی با وجود اتخاذ رویه مبدأ محوری همراه با دخل و تصرف از آن استفاده کرده است و بیانگر رویکردی دیگر از استراتژی او می‌باشد. از دیدگاه لمبرت و گورپ «هنجارها مشخص‌کننده طرز ورود و خانگی شدن مواد خارجی‌اند» (گنتزler، ۱۳۹۳: ۱۷۴). فلاحی از اصطلاحاتی رایج و یا به عبارتی "اصطلاحاتی خانگی"، در زبان فارسی بهره برده که گوش خواننده با آن مأنوس‌تر است. مثلاً المسیری در عبارتی از کلمه "تردد" استفاده کرده که فلاحی در رابطه با مفهوم «پخش شایعه در اسرائیل» از معادل رایج آن-

دهان به دهان چرخیدن - که در فارسی هم بسیار کاربرد دارد استفاده نموده است که دلالت بردامنه وسیع شایعه دارد؛ یعنی کوچک و بزرگ، پیر و جوان همه این شایعه را شنیده‌اند. باتوجه به این که معادل‌یابی درست باعث خوانا شدن متن می‌شود پس مترجم از این رهگذر بازآفرینی و خوانشی نو را در شکل و بافتی دیگر برای خواننده ارائه داده است.

«لَكِنَّهُ قَالَ إِنَّهُ سَمِعَ إِشَاعَةً تَرَدَّدُ فِي إِسْرَائِيلَ» (المسیری، ۲۰۰۲: ۸۴).

(ترجمه: همین شخص گفت که او شایعه‌ای شنیده که در اسرائیل دهان به دهان می‌چرخد) (فلاحی، ۱۳۹۵: ۳۴).

به قول اون زهر؛ «وقتی اثری ترجمه می‌شود دیگر مال ماست، چون به زبان ما ترجمه می‌شود، پس مال ماست. در واقع زمانی که ما ترجمه می‌کنیم، چه بخواهیم چه نخواهیم، متنی که از آن ما نیست را از آن خود می‌کنیم. وقتی مترجم زمانی را انتخاب می‌کند، روح خاصی را در متن می‌دمد، یا آن را زنده می‌کند یا آن را می‌کشد، دور یا نزدیکی می‌کند، حاضر یا غایب می‌کند» (صنعتی‌فر و همکار، ۱۳۹۹: ۸۲و۸۳). در نتیجه مفهوم معادل‌یابی بدون شک، یکی از مسئله‌سازترین و بحث‌برانگیزترین موارد در زمینه ترجمه است و به نظر می‌رسد که هم‌چنان به عنوان بحثی چالش‌برانگیز باقی بماند. در جدول زیر به نمونه‌هایی از معادل‌یابی اشاره می‌کنیم:

جدول شماره «۵». معادل‌یابی

«حتی در مواقعی آنان را کاملاً از اردوگاه بیرون می‌انداختند» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۲۸).	«كَانُوا فِي بَعْضِ الْأَحْيَانِ يُطْرَدُونَ مِنَ الْمَعْسَكِرِ كُلِّيَّةً» (المسیری، ۲۰۰۲: ۸۰).
«نویسنده‌ای در مجله دافار تصریح کرد که اگر رشته امور در دست او بود قطعاً گروهی از جوانان پرشور صهیونیست اسرائیلی را مأمور می‌کرد تا مأموریت‌رهای جبری را عملی سازند» (همان: ۲۸).	«وَقَدْ صَرَخَ كَاتِبٌ فِي جَرِيدَةِ دَافَارَ بِأَنَّهُ لَوْ كَانَ الْأَمْرُ بِيَدِهِ لَبَعَثَ مَجْمُوعَةً مِنَ الشَّبَابِ الْإِسْرَائِيلِيِّينَ الصَّهَابِيَةِ الْمُتَحَمِّسِينَ لَيَتَوَلَّوْا مُهِمَّةَ الْخِلَاصِ الْجَبَرِيِّ» (همان: ۸۰).
«و ایضاً امکان داشت که یهودیان عراق، علی‌رغم همه کش و قوس‌ها زندگی عادی خود را از سر گیرند» (همان: ۳۲).	«كَانَ مِنَ الْمُمْكِنِ أَنْ يَسْتَأْنَفَ يَهُودُ الْعِرَاقِ حَيَاتَهُمْ بِدَرَجَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ مِنَ التَّوَاتُفِ وَ التَّوَافِقِ وَ كَانَ الزَّمَنُ كَفِيلاً بِجَعْلِ الْجُرُوحِ ثَلَاثِينَ» (همان: ۸۳).
«اگر پرده از برنامه صهیونیستی برداشته نمی‌شد» (همان: ۳۴).	«لَوْ لَا أَنَّ الثَّقَابَ أَرَبَعَ عَنْ مَحْطَطِ صَهْيُونِي» (همان: ۸۴).
«تمام مستعمرات جایگاهی در میان اقلیم عربی دست و پا می‌کند» (همان: ۴۳).	«كَانَتْ كُلُّ مُسْتَعْمَرَةٍ تَتَخَذُ مَوْقِعَهَا ضَمَنَ إِقْلِيمٍ عَرَبِيٍّ» (همان: ۱۱۷).

«تا اینکه از دانشگاه فارغ التحصیل گشت و بعدها به کسوت استادی دانشگاه رسید» (همان: ۳۶).	«حَتَّى تَخْرُجَ حَيْثُ عَمِلَ بَعْدَئِذٍ مُحَاضِراً فِي الْجَامِعَةِ» (همان: ۸۶).
«تا پس از تحمیل مسئولیت جانی این قربانیان بر گردن آنها، به سیل هجرت غیرقانونی <u>لیک</u> بگویند» (همان: ۳۹).	«كَي تَسْتَجِيبَ لَطُوفَانِ الْحَجَرَةِ غَيْرِ الشَّرْعِيَّةِ بَعْدَ تَحْمِيلِهَا وَزَرَ هَوْلَاءِ الضَّحَايَا» (همان: ۸۷).

خطاهای ترجمه‌ای

در کل هر ترجمه‌ای بیشتر به ویژگی‌های زبان مقصد گرایش دارد؛ چه آنکه مترجم باید هنجارهای حاکم در زبان مقصد و مخاطب متن را در نظر بگیرد و واژگان و عبارات نشان‌داری که دارای ارزش معنایی برای یک جامعه خاص است را به درستی بازگردانی و معادل‌یابی کند. اگر ترجمه قابل فهم نباشد کاری بی‌فایده است. فلاحی در ترجمه عبارت زیر، فعل "يُضْمُّ" را به صورت مصدر «پیوست کردن»، "مشروع اسرائیل الکبری جغرافیا" را به صورت «طرح اسرائیل بزرگ جغرافیایی» و "جسمها يتلوث" را به صورت «لوث شد» ترجمه نموده است. در حالی که بهتر بود به جای مصدر از فعل «دربرمی‌گیرد» / به جای طرح اسرائیل بزرگ جغرافیایی از پروژه جغرافیایی اسرائیل بزرگ / به جای لوث شدن از آلوده شدن استفاده می‌کرد. لوث شدن یعنی کم ارزش شدن، به حاشیه کشیده شدن، در حالی که منظور نویسنده آلوده شدن پیکر است نه لوث شدن موضوعی! که مترجم کاملاً در ترجمه-هایی این چنینی دچار لغزش شده است.

«اما مشروع اسرائیل الکبری جغرافياً عندما يضمُّ الفلسطينيين فإنَّ جسمها يتلوث» (المسیری، ۲۰۰۲: ۱۲۵).

«اما پس از پیوست کردن فلسطینی‌ها، طرح اسرائیل بزرگ جغرافیایی لوث شد» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۵۵).

- ترجمه پیشنهادی: پروژه جغرافیایی اسرائیل بزرگ با در بر گرفتن و پذیرفتن فلسطینی‌ها آلوده می‌شود.

جدول شماره «۶». خطاهای ترجمه

«و هو ما یعنی أن عملية نقل السكان التي تنطوي عليها الصيغة الصهيونية الأساسية الشاملة» (همان: ۱۱۹).	به دیگر سخن، عملیات انتقال ساکنان که آغشته به رنگ و بوی صهیونیسم اساسی فراگیر است» (همان: ۴۶). ترجمه تحت‌اللفظی و نامفهوم
«أن تكون مُعظمُ المُستوطنات التي أنشأت بعد ذلك... قَدْ أنشأت	«و بیشتر سازه‌های استعماری دیگر بعدی... بر تقاطع راه‌ها ساخته

«عَلَى مَفَارِقِ الطُّرُقِ...» (همان: ۱۱۶).	شد» (همان: ۴۲). ترجمه تحت‌اللفظی و نامفهوم
«هو كذلك الهدفُ الكامُنُ وَرَاءَ كُلِّ مُسْتَوْتَنَةٍ عَلَى حِدَةٍ» (همان: ۱۱۶).	«این عملیات نظامی به تنهایی، هدف پنهان و رای تمامی سرزمین - های مستعمره است» (همان: ۴۲). ترجمه تحت‌اللفظی و نامفهوم
«فِي بَادِيءِ الْأَمْرِ لِيَتَكُونَنَّ الْوَطَنُ الْيَهُودِيُّ الْجَدِيدُ ثُمَّ غَدِلَ عَنْهَا» (همان: ۱۱۵).	«در ابتدا قرار بود به وطن جدید یهودیان بدل شود و سپس مورد صرف‌نظر قرار گرفت» (همان: ۴۱). ترجمه تحت‌اللفظی و نادرست
«...إِسْرَائِيلَ كدَوْلَةٍ يَهُودِيَّةٍ غَرِيبَةٍ وَ قَاعِدَةٍ لِلإِسْتِعْمَارِ الْغَرِيبِ فِي الْعَالَمِ الْعَرَبِيِّ تَلْعَبُ دَوْرَ الشَّرْطِيِّ وَ تَحَاوُلُ إِغْتِصَابِ الْأَرْضِ وَ طَرْدِ السُّكَّانِ أَوْ تَسْخِيرِهِمْ» (همان: ۱۲۴).	«اسرائیل آن‌را به عنوان یک دولت یهودی غربی و ستونی برای استعمار غربی در عالم عربی، مطرح نمود که بازی کردن یک نقش پلیسی خواستار اشغال زمین و اخراج ساکنان آن یا تسخیر آنها شود» (همان: ۵۴). این ترجمه ایراد اساسی دارد.
«فِي سَنَةِ ۱۹۴۷ كَتَبَ إِيجَالُ آلُونُ، قَائِدُ الْبَلَاخِ رِسَالَةً إِلَى دَانِ رَامٍ وَصَفَهُ فِيهَا بِأَنَّهُ قَائِدُ جَيْتُو الْعِرَاقِ وَ قَامَتْ الْهَاجَانَةُ بِتَهْرِيبِ الْأَسْلِحَةِ - مِنْ بِنَادِيٍّ وَ ذَخَائِرٍ وَ قَنَابِلٍ - إِلَى الْعِرَاقِ» (همان: ۸۳).	«در سال ۱۹۴۷، ایگال آلون رئیس پالماخ، نامه‌ای به دان رام نوشت و او را با عنوان (رهبر گیتوی عراق) توصیف کرد. هاگاناه نیز قاچاق اسلحه به عراق - اعم از گلوله و مهمات و بمب‌ها - را عهده‌دار شد» (همان: ۳۳).
	- ترجمه پیشنهادی: «در سال ۱۹۴۷، ایگال آلون رئیس پالماخ، نامه‌ای به دان رام نوشت و او را با عنوان (رهبر گیتوی عراق) معرفی کرد. هاگاناه نیز به قاچاق اسلحه به عراق - اعم از تفنگ و مهمات و بمب پرداخت» (همان: ۳۳).

- ویژگی‌های سبکی

در حوزه ادبیات و ترجمه متون ادبی، بررسی سبک^۱ اهمیت می‌یابد. هرگاه از واژه سبک سخنی به میان می‌آید ناخودآگاه ذهن به سمت نویسنده و مؤلفی می‌رود که صاحب اثر است؛ در حالی که این مهم فقط شامل نویسندگان و شاعران نمی‌شود. به‌ندرت پیش می‌آید که به سبک نگارش مترجم هم

توجه شود و علت این بی‌توجهی نیاز به بررسی دارد. مترجم در جایگاهی قرار دارد که می‌تواند سبکی متفاوت از سبک نویسنده برگزیند. از آنجا که ارزیابی کیفیت یک ترجمه و درک زبان متن ترجمه شده منوط به شناخت سبک نگارش مترجم است؛ بنابراین بررسی سبک و سیاق مترجم مهم خواهد بود. اما بررسی سبک مترجمان با سبک نویسندگان و شاعران کمی متفاوت است؛ چراکه مترجم باید متنی را بیافریند که قبل از او فرد دیگری آن را با سبک خود نوشته است؛ از این رو کار او سخت‌تر از خالق اثر خواهد بود. ویژگی‌های سبکی فلاحی در دو مورد زیر به تفکیک مورد واکاوی قرار گرفته است.

– استفاده از علائم نگارشی عبری و انگلیسی

اولین رویه ثابتی که در ترجمه فلاحی به وفور مشاهده می‌شود کاربرد علائم نگارشی عبری و انگلیسی در عناصر فرهنگی و سیاسی متن است. توجه به این علائم به عنوان یک عامل مطرح در الگوی دخل و تصرف لمبرت و گورپ به نوعی رابطه میان فرم و معنا را روشن می‌کند و فردیت متن در کانون توجه قرار می‌گیرد. لمبرت و گورپ معتقدند؛ «نویسنده، متن، خواننده و هنجارهای ادبی یک نظام ادبی در جوار نویسنده، متن، خواننده و هنجارهای ادبی نظام ادبی دیگری می‌نشینند. پیوند و یا ارتباط این دو نظام از نوع باز است» (Lambert and Gorp, 1985: 43). کاری که فلاحی در تعامل بامتن و گزینش سبکی مختص به خود جهت پیوند باز این دو نظام انجام داده است.

«(الخلاصُ الجبرئ) مُصْطَلَحٌ قُمْنَا بَسْكَه لُوصَفِ المَحَاوَلَاتِ الصَّهْيُونِيَّةِ الَّتِي تَهْدَفُ إِلَى غَزْوِ الدِّيَاسُورَا أَى الْجَمَاعَاتِ الْيَهُودِيَّةِ فِي الْعَالَمِ لِإِرْغَامِ أَعْضَائِهَا عَلَى تَرْكِ أَوْطَانِهِمْ وَالهَجْرَةِ إِلَى إِسْرَائِيلِ» (المسيري، ۲۰۰۲: ۷۹).

«دِیاسپورا» اصطلاحی است که به پراکندگی و تشتت یهودیان در کل جهان و خارج از سرزمین فلسطین اشاره دارد. –مترجم» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۲۶).

«يُقِيمُونَ التَّحَالَفَاتِ فِي الْأَحْزَابِ وَ الْمَسْتَدْرُوتِ وَ الْكَنِيسَتِ وَ غَيْرَهَا مِنَ الْمُنْظَمَاتِ» (المسيري، ۲۰۰۲: ۱۲۷).

(הסתדרות) «היסתדרות اختصاری از اصطلاح عبری: (היסתדרות הכללית של העזפרים העזפרים כארץ ישראל) (הסתדרות האכלית של האעופדים האעפרים באירتس ישראל) به معنای اتحادیه عمومی کارگران عبری در ایرتس ישראל (وطن قوم یهود) است. البته واژه عبری در سال ۱۹۶۹ از نام این اتحادیه حذف شد. صهیونیست‌ها این اتحادیه را در سال ۱۹۲۰ و به منظور مشارکت در طرح

خانه‌دار کردن مهاجرین یهودی ایجاد نمودند. این اتحادیه به منظور ستون فقرات اقتصاد کارگری صهیونیستی است. - مترجم» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۵۸).

- ارائه ایدئولوژی شخصی مترجم همراه با ایدئولوژی نویسنده

مترجم به مثابه فردی که بر سر دوراهی مردّد مانده حال باید تصمیم بگیرد که راه خویش را پیش گیرد یا به سبک نویسنده متعهد بماند! اگر مترجم سبک متن مبدأ را به سطح انتظار خواننده نزدیک کند بیانگر این است که خود او متن را به‌خوبی فهمیده و تلاش کرده با روان‌نویسی متن، آن را برای خواننده هم قابل فهم کند که البته این امر مستلزم آگاهی و تسلط مترجم بر زبان مبدأ است.

«منظور از فهم و تحلیل متن^۱ شناخت کلمات و قواعد و ترکیب‌های درون متن است که در طی آن معنا استنباط می‌شود» (Marianne, 1994: 212). مترجم مانند خواننده ماهر می‌کوشد از ظاهر متن به معنا و افکار پنهان متن دست یابد؛ چرا که معنی مغز و محتوای اصلی هر متنی است. فلاحی در این مساله همچون واسطه‌ای عمل کرده که همسو با ایدئولوژی نویسنده با کاربست عبارت «منظور نویسنده از...» به ارائه ایدئولوژی خود نیز پرداخته و این مساله از شیوه‌های اصلی وی در کل فرآیند ترجمه به شمار می‌رود. البته این مورد صرفاً در بخش‌های ترجمه شده مشهود است و بدون تردید اگر مترجم کل متن المسیری را فهم کرده بود قطعاً به ترجمه کل کتاب می‌پرداخت.

«و لاشك في أن الروية الدينية المسيحية البروتستانتية الحلولية روية حرفية ترى اليهود كياناً مستقلاً له تأريخ مستقل هو في جوهره إمتداد للتأريخ التوراتي» (المسيري، ۲۰۰۲: ۷۶).

(ترجمه: شکی نیست که دیدگاه دینی مسیحی پروتستانی حلولی، دیدگاهی معنایی است که اعتقاد دارد یهودیان، موجودیت مستقلی هستند و تاریخ مستقلی دارند که در ذات خود، امتداد تاریخ توراتی می‌باشد) (فلاحی، ۱۳۹۵: ۲۳).

«پانوشت: منظور نویسنده از اصطلاح «الحلولی» این اندیشه است که هرآنچه در عالم، موجود است (خدا و انسان و طبیعت) از جوهری واحد تشکیل شده است و نتیجتاً از قوانینی یکسان پیروی می‌کنند که فرقی بین انسان و سایر موجودات ندارند. - مترجم» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۲۳).

«و إنتهاء بإصدار تصريحات و ممارسة نشاطات صهيونية من شأنها تعريض أعضاء الجماعات اليهودية لتهمة ازدواج الولاء» (المسيري، ۲۰۰۲: ۷۹).

«در پایان با صدور بیانیه‌ها و مشغول شدن به فعالیت‌های صهیونیستی‌ای که اعضای گروه‌های یهودی را در معرض اتهام دوستی دوگانه، قرار می‌داد» (فلاحی، ۱۳۹۵: ۲۷).

«پانویشت: منظور نویسنده این است که، صهیونیسم سعی دارد یهودیان کشورهای مختلف را این-چنین توصیف کند که آنان هم در بند دوستی کشور خودشان هستند و هم نسبت به نژاد یهود تمایل دارند و در پی خلق این توصیف دوگانه آنان را مجبور کند تا از این دو تمایل توأم یکی را انتخاب کنند و آن، دوستی نژادی و نتیجتاً کوچ به فلسطین است. -مترجم».

۴-۳-۲. بافت نظام‌مند

مقایسه توصیفی میان ترجمه و متن مبدأ نشان می‌دهد که هنجارهای مختلفی اعم از هنجار آغازین و هنجار عملیاتی در فرهنگ فارسی دخیل هستند. در این ترجمه، مترجم به تقویت الگوهای واژگانی متن مبدأ به خصوص در وام‌گیری واژگان عربی گرایش داشته است. استراتژی ترجمه، بیشتر به زبان مبدأ وابسته است. روابط میان متن مبدأ و ترجمه رابطه‌ای مبدأمحور است و فرهنگ فارسی نتوانسته جایگاه مرکزی را در ترجمه برای فرهنگ خود قائل شود. در ابتدای بحث گمان برده می‌شد که فلاحی بیشتر به تقویت الگوهای متن مقصد گرایش دارد اما در توصیف ترجمه وی با توجه به مولفه‌های موجود در الگوی لمبرت و گورپ هر اندازه پیش رفتیم و نمونه‌ها را بیشتر مورد بررسی قرار دادیم این نتیجه حاصل شد که در این زمینه به توفیق نسبی دست نیافته است. کاربرد واژگان عربی، خطاهای ترجمه‌ای، حذف کردن مطالب اصلی، نامفهوم بودن ترجمه در برخی نمونه‌ها، برابری تعداد پاراگراف‌های موجود در دو متن -مگر در اندک موارد- از جمله موارد عدم موفقیت وی در این زمینه است. حذف‌های پی در پی و غیر ضروری در برخی موارد به مفهوم اصلی کلام آسیب رسانده است. عملکرد مترجم در روند ترجمه به گونه‌ای است که خواننده احساس فقر واژگانی در متن مقصد را دارد؛ گریته‌برداری‌ها، اصطلاحات عربی، وام‌واژه‌ها همه موید این ادعا هستند. دخل و تصرف‌ها نمی‌توانند همواره نتیجه مطلوبی ارائه دهند، گاهی همین دخل و تصرف‌های حاکم بر ترجمه است که ترجمه را به بیراهه می‌کشاند و مورد انتقاد خوانندگان قرار می‌دهد.

۳. نتیجه‌گیری

بر پایه یافته‌های پژوهش حاضر، نتایج ذیل قابل استنتاج است:

۱. بر مبنای داده‌های سطح مقدماتی و کلان، فرضیه‌هایی متناسب با ساختار سلسله‌مراتبی الگو در سطح خرد طرح گردید. اگرچه فرضیات سطوح پیشین حاکی از توفیق نسبی مترجم در فرآیند ترجمه بود، لیکن واکاوی عملکرد مترجم مبتنی بر هنجارهای آغازین و عملیاتی در سطح خرد، گویای دخل و تصرف‌هایی است که در موارد متعددی به انحراف از اهداف ترجمه انجامیده است. حذف بخش‌های قابل توجهی از متن، به آسیب‌رسانی به ایدئولوژی بنیادین مؤلف منجر گردیده و وام‌گیری‌های غیرضروری از واژگان عربی نامأنوس، در موارد متعدد به تولید متنی نامفهوم، مبهم و غیرطبیعی انجامیده است. هرچند افزوده‌سازی‌های مترجم حاوی وجوه مثبتی است، در جبران نارسایی‌های ترجمه توفیق چندانی حاصل نشده است.

۲. مؤلف کتاب *الصهیونیه و العنف* بر آن بوده تا با استناد به خاستگاه‌های جامعه‌شناختی، تاریخی و نیز دینی، تمایزی بنیادین میان یهودیت و صهیونیسم قائل شود. در این راستا، صهیونیسم به مثابه پدیده منفور و یهودیان به عنوان قربانیان این جریان تصویر شده‌اند. مسئلهٔ مظلومیت فلسطین و ستم‌ورزی، وطن‌ستیزی و خشونت ایدئولوژیک صهیونیسم، از دیرباز در تاریخ خاورمیانه موضوعیت داشته است. در این میان، همسویی ایدئولوژیک مؤلف، مترجم و ناشر در تولید متن مقصد مشهود است.

۴. پی‌نوشت‌ها:

(۱). عبدالوهاب المسیری «در سال ۱۹۳۸ در شهر دمنهور در نزدیکی اسکندریه دیده به جهان گشود. در رشته زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه اسکندریه تحصیلات دانشگاهی‌اش را آغاز کرد و در کارشناسی ارشد همان رشته در دانشگاه کلمبیا ادامه تحصیل داد و در سال ۱۹۶۹ موفق به دریافت مدرک دکتری در دانشگاه رتجرزپی شد. سپس به مصر بازگشت و عضو هیأت علمی دانشکده دخترانه دانشگاه عین‌الشمس شد» (المسیری، ۲۰۰۵: ۹).

منابع

رووف عزت، هبه (۲۰۰۴). *العقل العربی عندما یكون موسوعیا: فی عالم عبدالوهاب المسیری*، القاهرة: دارالشروق.

الشیخ، ممدوح (۲۰۰۸). *عبدالوهاب المسیری من المادیة الی الإنسانیه الإسلامیه*، بیروت: مرکز الحضارة لتنمية الفكر الإسلامی.

شفیعی، شیلان، اولیایی‌نیا، هلن (۱۳۹۰). «الطف پارادو کسیک ترجمه: فیتز - عمر و دخل و تصرف ایدئولوژیک در ترجمه ادبیات فارسی»، *فصلنامه علمی پژوهشی زبان و ادب فارسی*، سال سوم، ش ۸، ۱۱۴-۹۳.

صنعتی‌فر، محمدصالح و سید شجاع‌نی‌نوا (۱۳۹۹). *مقدمه‌ای بر مبانی نظری ترجمه*، تهران: علمی.

- صفوی، کوروش (۱۳۹۷). *تعبیر متن*. چاپ دوم. تهران: علمی.
- فلاحی، سیدعدنان (۱۳۹۵). *ایدئولوژی صهیونیسم و خشونت*، تهران: احسان.
- فاست، پیتر (۱۳۹۷). *ترجمه و زبان (تبیینی بر پایه نظریه‌های زبان‌شناسی)*. ترجمه: راحله گندمکار. تهران: علمی.
- گنترلر، ادوین (۱۳۹۳). *نظریه‌های ترجمه در عصر حاضر*، ترجمه علی صلح‌جو، چاپ دوم، تهران: هرمس.
- ماندی، جرمی (۱۳۹۷). *معرفی مطالعات ترجمه (نظریه‌ها و کاربردها)*، ترجمه علی بهرامی و زینب تاجیک، ویراست چهارم، تهران: رهنما.
- مرادی، مجید (۱۳۹۳). *سیری در آفاق فکری عبدالوهاب المسیری*، مجله آینه پژوهش، شماره دوم، ۱۰-۱۸.
- موسوی رضوی، میرسعید؛ مشائی، مهدیه (۱۳۹۹). «دخل و تصرف در ترجمه فارسی رمان‌های معاصر انگلیسی پژوهشی: پیکره بنیاد»، *پژوهش ادبیات معاصر جهان*، دوره ۲۵، ش ۲، ۶۶۵-۶۹۰.
- المسیری، عبدالوهاب (۲۰۰۵). *رحلتی الفکرية فی البدور و الجندور و الثمر*، القاهرة: دارالشروق.
- المسیری، عبدالوهاب (۲۰۰۲). *الصهيونية و العنف من بداية الإستيطان الى انتفاضة الأقصى*، الطبعة الثانية، القاهرة: دارالشروق.
- منصر هاشم، أحمد الحاج (دون تاریخ). *الأثر الأيديولوجي عند ترجمة النص السياسي: دراسة حالة و هيكل مقترح*، مجلة المداد، ۱۳۷-۱۵۴.

References

- Al-Masiry, A. (2005). *My Intellectual Journey in Seeds, Roots and Fruits*, Cairo: Dar Al-Shorouk. (n Arabic).
- Al-Sheikh, M. (2008). *Abdel-Wahhab El-Messiri from Materialism to Islamic Humanism*, Beirut: Civilization Center for the Development of Islamic Thought. (In Arabic).
- Even-Zohar, I. (2005). 'Polysystem theory revised', in I.Even-Zohar (ed.) *Papers in Culture Research*, pp. 38-49, <http://citeseerx.ist.psu>. (In English).
- Falahi, S.A. (2015). *Zionism ideology and violence*, Tehran: Ehsan. (In Persian).
- Faust, P. (2017). *translation and language (explanation based on linguistic theories)*, translation: Rahela Gandhamkar. Tehran: Scientific. (In Persian).
- Gentzler, E. (2013). *Theories of translation in the present era*, translated by Ali Salahjo, 2nd edition, Tehran: Hermes. (In Persian).
- J-P. Vinay And J. Darbelnet (1995). *Comparative Stylistics Of French And English: A Methodology for translation*. (In English).
- Lambert, J.-R and H.Van Gorp (2006). 'On describing translations', in J. Lambert, D.Delabastita, L. d'Huist and R. Meylaerts (2006). *Functional Approaches ti Translation and Culture: Selected Papers by Jose` Lambert*, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 37-47. (In English).
- Mandi, J. (2017). *Introduction to translation studies (theories and applications)*, translated

- by Ali Bahrami and Zainab Tajik, 4th edition, Tehran: Rahnama. (In Persian).
- Mansour Hashem, A. (undated). The Ideological Impact on Translating Political Text: A Case Study and a Proposed Structure, *Al-Medad Magazine*, 137-154. (In Arabic).
- Moradi, M. (2013). *Exploring the intellectual horizons of Abdul Wahab al-Masiri*, Aineh Research magazine, number two, 10-18. (In Persian).
- Mousavi Razavi, M. Mashai, M.h (2019). Dakhleh and Tessir in Persian Translation of Contemporary English Novels Research: Body-Foundation, *World Contemporary Literature Research*, Volume 25, Vol. 2, 665-690. (In Persian).
- Rawaf Ezzat, H. (2004). The Arab Mind When It Is Encyclopedic: In the World of Abdel-Wahhab El-Messiri, Cairo: Dar Al-Shorouk. (In Arabic).
- Safavi, K. (2017). *interpretation of the text*. Second edition. Tehran: Scientific. (In Persian).
- Sanati Far, M. Seyyed Shoja. N. (2019). *An Introduction to the Theoretical Foundations of Translation*, Tehran: Scientific Publications. (In Persian).
- Shafiei, Sh. Oliai-nia, H. (2013). Lotf Parado Kessik translation: Fitz-Omar and ideological intervention in the translation of Persian literature, *scientific research quarterly of Persian language and literature*, third year, vol. 8, 93-114. (In Persian).
- Toury, G. (2012). *The nature and role of norms in literary translation*, in L. Venuti (ed.), 168-81. (In English).

معايرة التلاعب في ترجمة كتاب الصهيونية والعنف في ضوء الخطة المنهجية للامبرت وغورب

سيد مهدي مسبوق^١ | سولماز غفاري^٢

١. الكاتب المسؤول، أستاذ، اللغة العربية وآدابها، كلية العلوم الإنسانية، جامعة بوعلی سینا، همدان، إيران العنوان الإلكتروني: smm@basu.ac.ir
٢. دكتوراه اللغة العربية وآدابها، كلية العلوم الإنسانية، جامعة بوعلی سینا، همدان، إيران العنوان الإلكتروني: solmaz.ghafari68@gmail.com

معلومات المقال	الملخص
نوع المقال: مقالة محكمة	الترجمة هي إعادة تنظيم النص، ومن خلال تطبيق أساليب المترجم الخاصة ومناهجه، قد تكون مقبولة ترجمة أكثر من ترجمة أخرى. أدى الارتباط الوثيق وغير المنقطع بين الأدب والثقافة العربية والفارسية إلى ظهور العديد من النصوص المترجمة من العربية إلى الفارسية وبالعكس، مما يوفر مجالاً مناسباً للبحث. ويعد كتاب "الصهيونية والعنف من الاستيطان إلى انتفاضة الأقصى" للكاتب عبد الوهاب المسيري من أهم أعمال هذا المفكر المصري البارز، والذي قد قام بترجمة فصوله من الرابع إلى السابع السيد عدنان الفلاحی. واليوم، ومع توسع دراسات الترجمة، يحاول نقد الترجمة تقييم الترجمة مقارنة بالنص المصدر ومعايرتها ومعرفة كيفية عمل المترجم في الترجمة. ومن النماذج ذات الصلة بنقد الترجمة نموذج خوسيه لامبرت وهندريك فان غورب المسمى بمدرسة التلاعب؛ يتكون هذا النموذج، باعتباره أحد مجموعات فرعية من الدراسات الوصفية، من أربعة أقسام من البيانات الأولية، المستوى الكلي، للمستوى الجزئي، السياق المنهجي، والذي يحاول إيجاد طرق أفضل لوصف المترجم وتحديد السلوك المعياري مع الثقافة والترجمة. يسعى البحث الحالي إلى تقييم ومعايرة سلوك المترجم واستراتيجيته باستخدام المنهج الوصفي التحليلي، ويرمي إلى التعرف على تفاعلاته وبيان طريقة نقل المعلومات. وبالنظر إلى حجم الكتاب، فقد تم تناول الفصلين الرابع والسابع كمدونة البحث. وأفضى البحث إلى عدة نتائج، منها أن فلاحی قدم ترجمة حرفية غير كافية، ويمكن ملاحظة أخطاء في ترجمته. مع الأخذ في الاعتبار تقديم التحليل الشامل والوصف في السياق المنهجي للنموذج الحالي باعتباره المستوى الأخير، فإن المعايير الأولية والتشغيلية متضمنة في النص المهدف، وهو ما يفسر سلوك المترجم واستراتيجيته.

الإحالة: مسبوق، سيد مهدي؛ غفاري، سولماز (١٤٤٧). معايرة التلاعب في ترجمة كتاب الصهيونية والعنف في ضوء الخطة المنهجية للامبرت وغورب. بحث في الأدب المقارن، ١٥ (١)، ١٢٥-١٥٣.

© الكتاب.

النشر: جامعة رازی

DOI: 10.22126/jccl.2024.10456.2601

